

NORSK TIDSSKRIFT FOR SJØVESEN

[NO 1] 2013, ÅRG. 128

NTFS ER UTGITT AV:
SJØMILITÆRE SAMFUND
LYNGSTIEN 4 E
5141 FYLLINGSDALEN
WWW.SMS1835.NO
BLI MEDLEM!

KONG OSCAR II KAPELL I FINNMARK 1. JULEDAG.
SE ARTIKKEL S. 46. FOTO: TURID A. REKSTEN.

INNHOUD:

- 3 **LEDER AV JENS JØRGEN JENSEN**
4 **SJØMILITÆRE SAMFUNDS NYTTÅRSBALL 2013 AV JENS JØRGEN JENSEN OG MAGNE ÅHJEM (FOTO)**
12 **HARLAN SEMINAR 2012 AV KOMMANDØRKAPTEIN STEIN HÅVARD BERGSTAD**
19 **SMS/MARINEINGENIØRGRUPPENS PRIS 2013 AV KOMMANDØRKAPTEIN STEIN HÅVARD BERGSTAD**
21 **"RUNDSKUE" PÅ UNDERVANNSBÅTENE AV KOMMANDØRKAPTEIN ØYSTEIN STOREBØ**

SMS NYTT

- 27 **PRESIDENTENS SPALTE**
28 **SMS GENERALFORSAMLING 2013**
28 **SMS MESSAFTEN 2013**
28 **PRISOPPGAVER 2013**
31 **ÆRESMEDLEM JOHAN HENRIK LILLEHEIM 80 ÅR**
32 **FORSVARETS SPESIALSTYRKER - OG LITT TIL! AV PENJONERT KOMMANDØRKAPTEIN FINN TØRJESEN**
34 **ER TIDEN KOMMET FOR Å TENKE LITT ANNERLEDES? AV ORLOGSKAPTEIN CATO RASMUSSEN**
37 **SJØFORSVARET GÅR FRA PERSONALADMINISTRASJON TIL HRM – NYTT ÅR, NYE MULIGHETER AV ORLOGSKAPTEIN INGE RANDAL**
42 **MARINENS UTFORDRINGER AV KONTREADMIRAL KNUT AAM**
45 **ÅRSMIDDAG BERGEN MILITÆRE SAMFUNN AV KONTREADMIRAL EGIL JØRGEN EIKANGER**
46 **HELSING FRÅ GRENSEVAKTA AV ORLOGSKAPTEIN TURID ASTRID REKSTEN**
49 **SKAL VELGE FREMTIDENS UBÅTER AV JAN-PETTER HELGESEN:**
52 **HVA ER EVIDENS OG HAR DET RELEVANS FOR ETTERRETNINGSRAPPORTER? AV ORLOGSKAPTEIN YVONN ANDREASSEN OG MAJOR PER-ERIK BJØRNSTAD-BRÅTEN**
61 **MINNEORD: PENJONERT ORLOGSKAPTEIN ROALD BJERKNES AV FINN HOLTAR OG KNUT OLSAKER**

NORSK TIDSSKRIFT FOR SJØVESEN UTGITT AV SJØMILITÆRE SAMFUND

POSTADRESSE REDAKSJON:

Sjømilitære Samfund, Jens Jørgen Jensen, Rådalslien 125, 5239 rådal
E-post: redaksjon@ntfs.no | tlf.: 926 91 877 / +32 471 620 782

FORRETNINGSFØRER: 99 16 82 58 | Bankgiro: 3624.07.16466

Tidsskriftet utkommer 6 ganger årlig. Årsabonnement koster kr. 200,- og tegnes ved innbetaling av beløpet over giro.

ANSV. RED.: Flaggkommandør Jens Jørgen Jensen

REDAKSJONSKOMMITE: Kommandørkaptein Sigbjørn Pedersen (Forretningsfører), kommandørkaptein Karstein Storaas, Kommandør Edvard Winther Johansen

LAYOUT: Bård Tilestad

UTGIVELSESPLAN 2013

NR.	FRIST STOFF/ ANNONSER	UTG.
1/13	14/01	16/02
2/13	12/03	25/04
3/13	13/05	19/06
4/13	12/07	19/08
5/13	30/09	06/11
6/13	11/11	17/12

REDAKSJONEN FORBEHOLDER SEG RETT TIL MINDRE JUSTERINGER. SENERE INNLEVERING AV AKTUELT STOFF KAN AVTALES SÆRSKILT. REDAKSJONEN ØNSKER STADIG Å AKTUALISERE HVER UTGIVELSE OG INITIATIV FRA LESERKRETSEN MOTTAS MED STOR TAKK.

LEDER: NYTT FORMAT

Kjære leser,

Nå sitter du med et helt nytt format av Norsk Tidsskrift for Sjøvesen i hånden. Vi håper det faller i smak, selv om årsaken til forandring i hovedsak skyldes økonomi. Posten har innført nye regler for format og porto som gjør at vi ved å beholde gammelt format ville fått mye høyere portoutgifter og mindre fleksibilitet mht utgivelsestidspunkt. Dette kunne gått ut over abonnentene med dyrere tidsskrift og muligens ringere innhold. Vi ønsker alle våre lesere et riktig godt 2013 og tar gjerne eventuell tilbakemelding på redaksjon@ntfs.no.

Flytting av Marinejegerkommandoen

Til manges store overraskelse anbefaler Forsvarssjefen å samle spesialstyrkene under en ledelse for å sikre økt operativ evne gjennom best mulig utnyttelse av spesialstyrkenes totale ressurser. Forsvarssjefens fagmilitære anbefaling som nå er lagt frem bygger på mulighetsstudien om Special Operation Forces (SOF) som ble gjennomført i fjor høst og er stikk i strid med advarsler og reaksjoner fra kompetent fagmilitært og politisk hold, blant annet fra Sjømilitære Samfund.

Anbefalingene innebærer at spesialstyrkene samles under en ledelse basert i Oslo med SOF-avdelingen og en ny utviklingsavdeling lokalisert til Rena. Haakonvern videreføres som base for en kampavdeling med tilhørende båtkapasiteter, og Ramsund videreføres som trenings- og beredskapsbase for innsats i nordområdene. Det betyr at Marinejegerne blir i Bergen, i hvert fall enn så lenge, men med sine sjefer på Østlandet. MJK skal samarbeide med Sjøforsvaret, men blir kommandomessig underlagt ledelsen i Oslo og kanskje Rena med de uheldige konsekvenser dette erfaringsmessig medfører. Det hevdes at omorganiseringen bedrer spesialstyrkenes evne til å løse alle sine oppgaver, inkludert kontraterrorberedskapen for hele landet, men konsekvensene av anbefalingen vil bli at beredskapen blir svekket fordi spesialstyrkemiljøet i Sjøforsvaret desimeres.

Dersom denne organiseringen på sikt medfører samling av hele terrorberedskapen på Rena, vil et stort antall av ressurspersonellet som i dag bor i Bergensområdet vegre seg sterkt mot å flytte, og det vil ta lang tid å bygge denne kompetansen opp igjen.

I min leder i NTfS 6-2012 tok jeg opp samme sak og konkluderte med at det var grunn til å tro at så ikke ville skje og at fornuften ville seire. Når en ellers så sindig og fornuftig Forsvarssjef gir sin anbefaling på tvers av hva det etablerte sjømilitære fagmiljøet tilrår, er det imidlertid grunn til bekymring.

– JJJ

JENS JØRGEN JENSEN | MAGNE ÅHJEM (FOTO):

SJØMILITÆRE SAMFUND NYTTÅRSBALL 2013

Presidenten i Sjømilitære Samfund, kommandør Anders Lekven, hadde gleden av å ønske æresmedlem kontreadmiral Egil Eikanger, Bergens ordfører Trude Drevland og til sammen 186 medlemmer og gjester velkommen til årets nyttårsball. Han ønsket spesielt velkommen til Sjøforsvarets Sanitetssjef, kommandør Jan Sommerfeldt Pettersen, som for bare en uke siden testet det norske helsevesenet med akutt innleggelse på Haukeland Universitetssykehus og i dag har tatt med seg 10 leger på ball!

Han hilste også fra Generalinspektøren for Sjøforsvaret, kontreadmiral Bernt Grimstedt, som dessverre ikke kunne være til stede.

Sjømilitære Samfund har lagt bak seg et aktivt år hvor de med viseadmiral Jan Rekten i spissen, har argumentert for Sjøheimevernet og hvor SMS' maritime Strategigruppe har bearbeidet viktige sakskompleks av nasjonal interesse som bl.a. en

PRESIDENTEN ØNSKER VELKOMMEN.

TOASTMASTER
GUNVI SÆLE JOKSTAD.KONTREADMIRAL KJELL-BIRGER OLSEN
HOLDER HOVEDTALEN.

fortsatt sterk Marinejegerkommando med maritim tilhørighet. Sjømaktseminaret i Ulvik var en stor suksess, og admiral Torolf Rein ble utnevnt til nytt æresmedlem.

SMS har også et spennende program i 2013, og presidenten minnet om messemiddagen 12. april til ære for Marinens 199 års dag. SMS fortsetter sitt arbeid for et strekt og troverdig Sjøforsvar, og Sjøforsvarets årsverksramme og Marinejegerkommandoens fremtid står høyt på prioriteringslisten. Presidenten ser lyst på fremtiden og har tro på at SMS takler utfordringene.

KADETTFENRIK SIRIL HEIER TAKKER KJØKKENPERSONALET.

PRESIDENTEN OG ORDFØREREN ER GODT FORNØYD MED MÅLTIDET.

Han avsluttet sin velkomst med å takke 3 «generaler» som var til stede; Kommandanten på Bergenus generalmajor Gunnar Rolland, SMS sin utrettelige generalsekretær kommandør Bjørn Krohn og den nye ballgeneralen kapteinløytnant Ole-Henrik Taasen før han ga ordet til aftenens toatmaster, Gunnvi Sæle Jokstad som ledet forsamling gjennom måltidet på en trygg og fengende måte. Eldste tilstedeværende offiser, kontreadmiral Egil Eikanger ledet an Kongens skål.

Menyen besto av valmustekt laks på strimlete grønnsaker og karrisaus til forrett, kalvefilet med kremet sopp, grønnsaker, rød løskompott og gratinerte poteter til hovedrett samt cappucino fromasj med vinterens bær til dessert; alle retter med perfekt tilpassede viner.

Etter hovedretten fanget toastmaster alles oppmerksomhet og introduserte aftenens hovedtaler, tidligere president i SMS og generalinspektør for Sjøforsvaret, kontre-

Data interface solutions from Electronicon AS

Problem

- Interfacing between old and new systems
- Small series
- Integration to existing systems

Electronicon AS can offer:

- Small to large solutions
- Modular design
- A cost effective solution for small series

Main task

- Data distribution
- Data collection, translation and merging
- Conversion between Analog and digital
- Simulation and Algorithms

Applications

- Distribution Systems
- Sensor Simulation
- Data collection Systems

ELECTRONICON AS

INNOVATING ELECTRONICS

ELECTRONICON AS

Holbergskaien
5004 BERGEN, NORWAY
Tlf: +47) 55 30 76 60
web: www.electronicon.no

Intet oppdrag er for vanskelig eller for stort for oss når det gjelder emblemer

Siden 1962 har vi vært leverandør av alle typer emblemer som emaljarbeider, våpenskjold, mansjett/slipsnåler og slips.

Våre kunder er forsvaret, kommuner og foreninger

Våpenskjold. Utførelse i high Relieff og håndmalt. Leveres også i antikk kobber/messing samt kunstnerisk håndbrodert montert på treplater.

Håndbrodert/maskinbrodert. Jakkemerker, slips og dameskjørt. Vår designer tegner forslag uten forpliktelser for Dem. Leveres i polyester og silke.

Emaljarbeider i ekte emalje. Leveres som jakkenåler, mansjettknapper/slipsnåler. Leveres også i antikk/sølv-gull.

Ta kontakt for nærmere informasjon.
La deres merkeproblem bli vår utfordring

 PER HAUGE A.S.
EXPORT - IMPORT, MILITÆRE OG SIVILE DISTIKSJONER
per_hauge@yahoo.no

Bertha Bergsgate 11, 4009 Stavanger, Tlf.: 51 52 46 50 / 91 61 18 81 / Fax: 51 52 95 52

Vi lagerfører fløytesnorer, skulderklaffer i mange varianter samt franske gull/sølvtrusser. Produserer possemetarbeider etter Deres beskrivelse.

FANA BIG BAND SPILLER OPP TIL DANS.

admiral Kjell-Birger Olsen, på en elegant og overraskende måte ved å synge stevet «En gammel munk».

Olsen takket for oppdraget som hovedtaler og tok gjestene med på en reise gjennom Sjømilitære Samfunds 177 årige historie. Det startet i Stavern i 1835 da daværende kommandørkaptein Joachim Muller, sjef for Fredriksvern verft og Marinens representant i Marinekommissjonen, kalte inn til stiftelsesmøte. Siden den gang har SMS vært en arena for utveksling av tanker og meninger av militærvitenskapelig natur og for sosialt samvær.

Sjømilitære Samfund er på mange måter en unik organisasjon som både begeistrer og til tider forarger. En organisasjon med enorm kompetanse i sin medlemsmasse som både er i stand til å utfordre fremtiden og forvalte vår stolte historie.

Han trakk noen refleksjoner tilbake til Samfundets barndom, da foredrag og avhandlinger etter lovene måtte leveres skriftlig og sensureres av Direksjonen før de kunne fremføres. Det var også anledning til å levere anonyme avhandlinger som etter sensur ble lest opp av formann eller sekretær; en foreningsregel som bidro til at yngre offiserer skulle slippe å svi for sine meninger. Dette kan høres underlig ut for oss i dag når vi hevder at løytnanten skal ha samme rett til å si sin mening som admiralen, men den gang var det eksempler på at unge offiserer fikk svi for sine frimodige ytringer.

Innad i SMS er det i dag stor takhøyde og åpenhet, men han stiller spørsmål om det samme er tilfelle generelt i Forsvaret. I dag skal alle ansatte vise stor lojalitet til beslutninger som er fattet uansett om beslutningen har vært gjenstand for mening-sutveksling og diskusjon eller ikke. Dette er en holdning som fremstår urimelig og som han oppfatter skjer med jevne mellomrom, også basert på egen erfaring. Alle skal ha rett til å si sin mening, og han viste til «løytnantklubben» som på slutten av 1960-tallet ble opprettet som en ungdomsavdeling og som sendte kaktus til de man mente seg fortjent til det; med hilsenen «ikke til å se på, men til å sitte på!».

Olsen ser med stor glede på tendensen som nå er i SMS med stor og aktiv deltagelse av de unge og aktivt lyttende eldre.

Sjømilitære Samfund skal være stolt av arbeidet foreningen har lagt ned for Sjøforsvarets tarv og utvikling og, ikke minst, resultatene som er oppnådd. I de senere år har SMS vært en sterk bidragsyter til at Stortinget anskaffet den Marinen vi har i dag. Men, skal den bli et effektivt sikkerhetspolitisk verktøy, må den operasjonaliseres og ha tilstrekkelig bemanning, kompetanse og øving. Her har SMS en stor oppgave foran seg, og Olsen ga uforbeholden honnør til Presidenten i SMS som på en forbilledlig måte i klart språk har brakt denne utfordringen til torgs!

Olsen stilte til slutt spørsmål om det er behov for Sjømilitære Samfund i fremtiden og besvarte det på en eklatant måte med at behovet er større enn noensinne, først og fremst for å skaffe Sjøforsvaret nødvendige ressurser til å operasjonalisere strukturen, hindre at et velfungerende Sjøheimvern ødelegges, hindre at Marinejegerkommandoen flyttes til Rena for å øke beredskapen mot terrorhandlinger til sjøs, men også som en vaktbikkje i mange andre sammenhenger.

Han avsluttet talen med en skål for Sjømilitære Samfund, for dets tradisjoner og fortsatte trivsel, for de gamle som har ført det frem til hva det er i dag og for de unge som skal bygge og trygge dets fremtid. Flaggkommandør Henning Amundsen utbrakte deretter en skål for våre falne.

Etter det velsmakende måltidet var fortært, takket Toastmaster gjestene for å ha levd opp til intensjonene om å spise og drikke godt samt holde praten i gang og bygge gode relasjoner. Hun introduserte til slutt en ung kvinne som bruker sin stemme og som har oppnådd mye sin unge alder til tross, kadett Siril Heier, til å takke for maten.

Kadett Heier takket for tilliten ved å få representere ungdommen og takket til stor applaus kjøkken- og serveringspersonalet behørig for den fantastisk gode maten og flotte serveringen elegant utført mellom de trange bordene.

Etter bordsetet ble det servert kaffe avec i messene før Fana Storband spilte opp til polonese og dans. Det vellykkede arrangementet ble tradisjonelt avsluttet kl 0100 med avsynging av Nasjonalsangen.

MISSION SUCCESS **STARTS HERE**

SAAB ARBETAR I HAMNAR OCH TILL SJÖSS för att leverera ändamålsenliga och effektiva supportlösningar. Vårt breda utbud av produkter och tjänster maximerar tillgängligheten i dina system under hela deras livscykel.

Vi tillhandahåller logistiksupport via underleverantörer, dygnet runt och i hela världen, och erbjuder prestandabaserade koncept som garanterar bästa möjliga kostnadseffektivitet.

Saab – ett framgångsrikt uppdrag börjar här. ●●●●

www.saabgroup.com

OVER, FRA VENSTRE: THOMAS WEDERVANG, UNA HAKVAAG, ELENA T WILSON ROWE OG STEIN SANDVEN.

KOMMANDØRKAPTEIN STEIN HÅVARD BERGSTAD:

HARLAN SEMINAR 2012

Det 40. Harlan Seminar 2012 ble gjennomført ved Solstrand Hotell og Bad 1. til 2. november 2012. Temaet for årets seminar var *Krav til statsfartøy i polare farvann – Hvordan ivaretar vi vår utfordring i nordområdene?*

Seminaret ble åpnet og tema ble introdusert av seminarets beskytter flaggkommandør Thomas Wedervang.

Årets Harlan seminar fokuserte denne gang på utfordringene ved operasjon av statsfartøy i polare farvann hvor både teknologi og kompetanse utfordres. Det spesielle med slike operasjoner er komplekse teknologiske utfordringer, klimatiske endringer, økt tilgjengelighet og politiske hensyn. Dette innebærer tett samarbeid mellom ulike statlige etater, både nasjonalt og internasjonalt. For å løse Forsvarets oppgaver vil det derfor være nødvendig å samarbeide tett med ulike sivile aktører for å kunne håndtere utfordringene på en best mulig måte. Oppgavene er således svært sammensatt og spenner over et vidt spekter innen alt fra materiell til ledelse og organisasjon.

Årets tema vurderes til å være meget aktuelt i forbindelse med snarlig økt fokus på området grunnet klimaendringer og økt tilgang til nordområdenes ressurser og ferdsselsleder.

Seminaret var delt inn i tre hovedseksjoner/temaer; Klimatisk og politisk utvikling i polare strøk, kapasitetsbehov for operasjoner i polare farvann og teknologisk tilnærming til polare farvann

DEL 1: KLIMATISK OG POLITISK UTVIKLING I POLARE STRØK

Klimatisk utvikling i polare strøk ble presentert av professor Stein Sandven som er direktør for Polar and Environmental Remote Sensing, Nansen Environmental and Remote Sensing Center. Han presenterte utviklingen for isutbredelse de siste årene og begynte med havstrømmene og modeller for smelting av polisen. Videre gikk han gjennom metoder og målinger for isens tykkelse og hvordan denne har gradvis blitt tynnere og tynnere. Ettårgammel is har mye større utbredelse nå enn tidligere. Sjørutene ble berørt, og det er enda lenge før dette kan bli leder som tillater stabil og regulær skipsfart. Forskjellen mellom Arktis og Antarktis ble også nevnt, men ikke adressert nærmere. Isens utbredelse vil ha betydning for naturressurser og dyreliv. Fisk kan trekke til andre områder og dyreliv kan endre utbredelse. En tilbaketrekking av isen kan også gjøre olje og gass ressurser mer tilgjengelig. Foreløpig er imidlertid teknologi, kostnadsbilde og vinterforhold slik at utvinning i dette området ikke er bærekraftig.

Sikkerhetspolitiske utfordringer i nordområdene ble presentert av forsker Una Kirstine Hakvåg fra Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI). Hun gikk igjennom den geopolitiske arena i nordområdene. Det finnes få uløste jurisdiksjonsområder, og de fleste naturressursene befinner seg innenfor en nasjons grenser og jurisdiksjon. Det er således grunnlag for å opprettholde lav spenning i områdene. Den militære aktiviteten er redusert, men området er langt i fra demilitarisert. Ambisjonene til Russland om fornying av Marinen sees imidlertid som en nødvendig fornyelse av flåten for ikke å være uten operative fartøyer om få år.

Great Power, Arctic Power: Russia's engagement in the High North ble presentert av Elana Wilson Rowe, PhD - Senior Research Fellow, Norwegian Institute of International Affairs. Russland har et ønske om å bli oppfattet som moderne og ønsker å oppnå vann – vann løsninger. Hun tok først for seg Russlands forhold til Arktis og nordøstpassasjen som vil redusere fartstid med 40-50 % i forhold til da-

gens sjøruter. Imidlertid er det flere utfordringer som gjør sjøruten foreløpig mindre aktuell. Vær og klimaforhold medfører at det fortsatt må være isbrytere i beredskap. Dette medfører kostnader ved avgifter som pålegges de seilende. Videre medfører disse utfordringene at seilingstiden påvirkes, og dagens logistikk setter strenge krav til å planlegge i tid.

Russlands olje- og gassutvikling i disse områdene har også møtt utfordringer. Skifer-gass fra USA har medført en revolusjon i gassutvinning, og nye områder er nå drivverdige. Utfordringer og kostnader for utvinning i nordområdene medfører derfor at disse områdene ikke er konkurransedyktig i dagens marked.

Russland ønsker i utgangspunktet samarbeid; den tidligere tilnærmingen hvor vi yter bistand er ikke lenger mulig. Russland vil fremstå som en partner med gjensidige interesser. Her peker blant annet USA på Norge som en partner for å etablere relasjoner og samarbeid med Russland.

DEL 2: KAPASITETSBEHOV FOR OPERASJONER I POLARE FARVANN

Virkeligheten i polare farvann ble presentert av Marineingeniør Thorleif Thorleifsson. Han presenterte sine ekspedisjonserfaringer fra sin siste ekspedisjon, Nordpolen rundt 2010 i samarbeid med Børge Ousland. Her fikk vi en levende presentasjon av bakgrunn, valg av utstyr, byråkratiske og andre utfordringer under ekspedisjonen. Lett vekt og høy fart var båtkonseptet. Papirarbeid og byråkrati i nordøstpassasjen ble også belyst og samsvarte med

THORLEIF THORLEIFSSON MOTTAR FOREDRAGSPRESANG AV SEMINARANSVALIG KOMMANDØRKAPTEIN MORTEN JANSEN.

presentasjoner tidligere i seminaret. Hvordan utstyr og personell påvirkes ble også belyst og spesielt slitasjen på materiellet. Isforholdene er merkbart bedre enn for få år siden, men de er fortsatt hovedutfordringen for skipsfart i dette området. Boken i fra ekspedisjonen ble gitt til alle deltakerne på seminaret som 40 års jubileums presang.

Søk og redning i Arktis ble presentert av Bente Michaelsen fra Justisdepartementet. Hun gikk igjennom ansvarsforholdene mellom nasjonene som har sjølinje mot pol-

BENTE MICHALSEN.

JOHAN MARIUS LY.

DR. MARY WILLIAMS.

havet. Nasjonene har nå etablert en enighet om ansvar helt frem til polpunktet. Imidlertid er det fortsatt store utfordringer knyttet til redningsaksjoner så langt nord. Rekkevidden på helikopter og fartøyer er fortsatt begrenset av tankkapasitet og isforhold. Økt fartøysaktivitet i nordområdene setter økte krav til oljevernberedskap og slepeberedskap.

Økt aktivitet i Nord – Kystverkets fokus på sjøsikkerhet og beredskap ble presentert av Johan Marius Ly, Avdelingsdirektør, Kystverket – beredskapsavdelingen. Han bygde videre på presentasjonen fra Justisdepartementet og gjennomgikk endringer i risikobildet. Økt aktivitet og større områder medfører økt risiko for ulykker. Det er derfor fokus på forebyggende tiltak og overvåkning. Han presenterte også forholdene mellom andre statlige etater som redningstjenesten og Kystvakten og sivile aktører som rederier og forsikringsselskaper. Disse ansvarsforholdene er viktig slik at riktig aktør griper inn i riktig rekkefølge når ulykken har skjedd. Kystverket har lagt vekt på å ha en distribuert beredskapsorganisasjon med materiellressurser nært tilgjengelig. Her spiller blant annet Kystvaktens fartøyer som har oljevernutstyr om bord, en viktig rolle.

Research and development on ice engineering in Canada ble presentert av Dr Mary Williams, Ice Engineering Researcher, National Research Council of Canada. Hun har vært involvert arbeidet med nye arktiske plattformer for både den kanadiske Kystvakten og den kanadiske Marinen. Hun presenterte kort eksisterende arktiske

FRA FOREDRAGSALEN.

fartøysressurser og behovet for fornyelse hvor hun blant annet berørte utviklingen i ressursutvinningen. Williams kom raskt inn på design- og konstruksjonsutfordringer i forbindelse med nye fartøys konsept. Motstandsberegninger i is er utfordrende, og hun presenterte flere modellforsøk for dette som de hadde gjennomført i slepetank med isforhold. Både slepeforsøk og manøvreringsforsøk var gjennomført og ga viktige innspill til fremtidige fartøysprosjekt.

DEL 3: TEKNOLOGISK TILNÆRMING TIL POLARE FARVANN

Structural Ice Monitoring Systems ble presentert av Geir Sagvolden, Dr.Philos, fra Light Structures AS. Han gikk igjennom systemet for overvåkning av skrog og struktur. Dette systemet kan bidra til å redusere skader og dermed vedlikeholdskostnader. Det er spesielt aktuelt under ekstreme vær- og isforhold og bidrar til å unngå at fartøyer utsettes for overlast. Små justeringer i bruk og ytelsespådrag betyr mye i forhold til belastningen. Han gikk også igjennom modeller som var etablert for å forutsi og unngå fremtidig overlast. Systemet baseres på fiberoptiske strekklapper som gir meget god og nøyaktig tilbakemelding om strukturens belastninger. Sjøforsvaret benytter skrogovervåkning i dag på noen fartøysklasser som er utsatt for store påkjenninger.

Arctic satellite navigation – lessons learned and new opportunities ble presentert av Arne Rinnan fra Kongsberg SEATEX. Han gjennomgikk AISS-1 prosjektet og

GEIR SAGVOLDEN.

ARNE RINNAN.

FLAGGGKOMMANDØR GEIR KILHUS.

satellitten som gir AIS [Automatic Identification System] informasjon fra rommet. Dette er blitt en stor suksess og gir tilgang til nøyaktige posisjonsdata. På grunn av denne tilgangen er slike data i dag blitt nødvendig for spesielle operasjoner i forbindelse med arbeid med olje og gass installasjoner. Han kom også inn på ionosferen og hvordan denne skaper unøyaktighet og påvirker posisjonsdata. Dette er noe som blir mer aktuelt ettersom krav til nøyaktighet øker. Kongsberg SEATEX har gjennomført flere forsøk i samarbeid med Kystvakten for testing av utstyr og arbeider nå med å utvikle en ny super AIS.

Seminarets æresgjest, flagggkommandør Nils Andreas Stensønes, oppsummerte seminaret. Forholdene i nord er mindre dynamiske enn vi tror. Det er ingen grunn til å tro at dette er et konfliktområde. Ansvarsområder er avklart, og de største områdene er under enkeltnasjoner jurisdiksjon. Tilgangen til området er fortsatt begrenset, og selv om det er mindre is er farvannet langt fra åpent for konvensjonell ferdsel. Når det gjelder søk og redning er ansvaret mellom nasjonene avklart, dog mangler kapasiteter for å gjennomføre redningsaksjoner i de mest avsidesliggende områdene.

Svalbard peker seg ut som et naturlig utgangspunkt for aktiviteter i polområdet. Det er det nordligste området med infrastruktur. Siste del av seminaret berørte utfordringer knyttet til engineering og oppdrag som krever nøyaktig navigasjon. Vi så

SEMINARETS ÆRESGJEST, FLAGGKOMMANDØR NILS ANDREAS STENSØNES.

hvordan modeller og slepeforsøk i istank kan benyttes i design og konstruksjon samt hvordan posisjonerings teknologi og AIS informasjon fra rommet bidrar til nøyaktig navigasjonsdata.

Et vellykket seminar som startet med et bredt bakteppe og spisset temaene inn mot noen teknologiske utfordringer knyttet til maritime aktiviteter i nordområdene ble avsluttet av Nils Andreas.

Til slutt benyttet marineingeniør og nestor, flaggkommandør Geir Kilhus, anledningen til å takke for seg. Dette er siste gang han deltar på Harlan seminar som tjenestegjørende marineingeniør, neste år vil han delta som pensjonist.

T. SORENSEN, ARNT INGE HOL OG SH BERGSTAD.

KOMMANDØRKAPTEIN STEIN HÅVARD BERGSTAD:

SJØMILITÆRE SAMFUND/ MARINEINGENIØR-GRUPPENS PRIS 2013

Sjømilitære Samfund/Marineingeniørgruppens pris er en ærespris som utdeles til avgangskadetter fra Sjøkrigsskolen. Prisen skal motivere til innsats, kvalitet og oppfinnsomhet innenfor teknisk utdanning ved Sjøkrigsskolen. I 2012 var det Arnt Inge Hol og Roger Otto Eliassen som fikk prisen for sin oppgave om GPS – sporingssystem over GSM-nett. Roger Otto mottok prisen på Solstrand under Harlan seminar 1. november. Arnt Inge mottok prisen på sitt tjenestested, KNM Roald Amundsen, 7. november. Prisen består av gavekort på kr. 10 000, tinnkrus med inngraving, diplom og navn på plate utenfor Inge Steensland auditoriet ved Sjøkrigsskolen.

Besvarelsen til Roger Otto og Arnt Inge er generelt meget bra, dokumentert ved et sterkt faglig arbeid og en god rapport. De viser stor teknisk innsikt og forståelse og praktisk dyktighet. De løser en rekke elektronikk- og dataproblemer ved å bygge et avansert system for GPS-sporing av en person eller et fartøy over GSM-nettet

S.H. BERGSTAD ROGER O. ELIASSEN.

der sporingen ble vist i sann tid på Google Maps. I sin prosjektoppgave gir kandidatene en grundig beskrivelse av alle forhold ved den tekniske løsningen, og de viser meget tydelig sammenhengen mellom teori og praksis.

Oppgaven har stor relevans for Sjøforsvaret og andre maritime miljøer, spesielt i forhold til å forstå systemer og data kommunikasjonsmessig. Den har en umiddelbar praktisk nytteverdi.

Når det gjelder nytenkning og det å finne innovative løsninger, så finnes løsningen allerede. Men oppgaven belyser de faglige problemstillingene på en meget god måte. Kandidatene la vekt på å finne egne løsninger, noe som gir og viser meget god teknisk innsikt.

INGE STEENSLAND AS SHIPBROKERS

Fridtjof Nansens plass 7
P.O.Box 1254, Vika
0111 OSLO
NORWAY

Telephone: 23 13 55 00
Telefax: 22 41 48 29
E-mail gas: isgas@steensland.com
E-mail tank: istank@steensland.com

KOMMANDØRKAPTEIN ØYSTEIN STOREBØ:

“RUNDSKUE” PÅ UNDERVANNSBÅTENE

I egenskap av å ha vært Sjef UVB Avdelingen i Maritime Kapasiteter (FLO) i noen år har jeg skrevet en artikkel¹ om Undervannsbåtene i Norge og den materiellmessige levetidsforvaltningen av disse. Målet er å belyse hvordan ULA-klassen har blitt og blir materiellmessig og operativt utviklet og ikke minst hva som ligger bak av innsats fra mange i forbindelse med gjennomføring av et slikt ”in service” prosjektprogram. Artikkelen er skrevet som privatperson og medlem av SMS/Marineingeniørgruppen.

UVBene er og blir et relevant våpen for alle maritime nasjoner. Det er det få som betviler i 2012. Det er skrevet veldig mye om UVBenes operative relevans i den senere tid, og det ser stadig ut som denne relevansen bare øker i verden. Spesielt for SSK (konvensjonelle Undervannsbåter) pga en rivende teknologisk utvikling og teknologisk modning, gjør disse farkostene bedre, mer utholdene, mer slagkraftig samt ser ut til å finne enda flere anvendelsesområder enn tidligere generasjoner SSK. For eksempel Janes Defence Weekly (13. April 2011) skriver i en meget interessant artikkel (Conventional Wisdom) blant annet at;

A quiet, well maintained SSK can have a disproportionate impact on military operations in the maritime domain, both above and below the waterline; it represents a highly potent

¹ Artikkelen har basis i en artikkel jeg skrev for Dogwatch i 2011.

sea denial and intelligence gathering asset and, in the rights hands, a very challenging adversary for even the best equipped ASW forces. (mine understrekninger)

I Forsvaret står ubåtene i en særstilling. Tidligere forsvarsjef, general Sverre Diesen, i sin bok; ”*Fornylese eller forvitring? Forsvaret mot 2020*” går meget langt i å karakterisere ubåtvåpenet i Norge som kanskje det viktigste våpen i Forsvaret som helhet og som alene utgjør en strategisk forskjell!

Imidlertid i denne artikkelen skal jeg ikke diskutere ubåtenes relevans. Jeg skal heller fokusere på hva som ligger bak et slikt komplekst system som en UVB er. Dvs hva vi har gjort og stadig gjør med ULA-klassen for å modernisere disse og ikke minst hva slags forvaltningsapparat et UVB-system krever, samt det tilhørende behovet for personell & kompetanse som land og forsvar må ha for i det hele tatt å kunne operere avanserte ”high end” undervannsbåter. Jeg vil også komme inn på indikasjoner i forhold til hva som vil kunne skje med ULA-klassen etter 2020 og hvordan en ubåtkapasitet kan bli videreført i Forsvaret.

Ula-klassen ble faset inn i perioden 1989–1992. Siden den tid har vi vunnet mange og gode erfaringer. Båtene og det spesifikke tyske designet¹ 210 har vist seg å være meget pålitelig og teknisk sikkert. ULA-klassen er kompleks og er i sannhet et system av systemer, men samtidig relativt vedlikeholdsvennlig. Dette har medført at vi har maktet å produsere et relativt høyt antall av teknisk klare og sertifiserte båter til enhver tid av en klasse på seks fartøyer så langt i fartøysklassens levetid (teknisk levetid er 30 år). Sammenligner man seg med for eksempel andre nasjoner som opererer konvensjonelle ubåter som Sverige, Australia, Canada og Holland, ser man at dette er et resultat man kan være stolt av. Spesielt Australia og Canada har hatt og har store problemer med å få sine UVB- våpen til å levere tilfredsstillende operativt sett i forhold til de ressursene de investerer i sine respektive UVB - våpen. Årsakene til dette er mange og sammensatte. Ikke bare skyldes det et i utgangspunktet svakere UVB design, men også en rekke andre forhold i tillegg.

Eksempler fra utlandet viser oss at når flere av de sentrale organisatoriske ”leddene” bak et UVB-våpen svikter, – slik som personell & kompetanse forvaltning eller tap

¹ Bygget av Nordseewerke GmbH, Emden/GE med støtte(design/konstruksjon) fra Ingenieurkontor Lubeck (IKL) samt under innflytelse fra den ledende Tyske Undervannsbåt designer Prof. Ullrich Gabler. Utviklingen og kravsettingen var også under innflytelse av Bundesamt für Wehertechnik und Beschaffung (BWB) i tysk FD.

av essensiell UVB engineering & vedlikehold ”know-how i organisasjonen, forblir ytelsen og leveransene lave.

Erfaringene fra Australia og Canada demonstrerer at har man først fått disse problemene, kan det ble meget tidkrevende og kostbart å komme opp på forventet nivå igjen.

I en rapport, tilgjengelig på nettet, Collins Class Sustainment Review Phase 1 Report (Mr John Coles 4 nov 2011)¹ blir vesentlige mangler avdekket som forklaring på hvorfor man ikke klarer å levere forventet/planlagt UVB ytelse. De viktigste forklaringsfaktorer til dette er²;

- *Poor availability caused by crew shortfall, lack of spares and unreliable equipment*
- *Strategic leadership lacks cohesion*
- *DoFD, DMO, Navy and Industry not acting collectively as an “Enterprise”*
- *Lack of clarity of accountability, authority and responsibility*
- *Submarine domain knowledge thinly spread*
- *Lack of robustness of Navys contribution to manning and sustainment*
- *No long term strategic plan for efficient asset utilisation*
- *Unclear requirement and unrealistic goals*

For Norge og de relativt gode resultatene knyttet til ULA-klassen hviler disse på en rekke meget sentrale forutsetninger som jeg kommer tilbake til. Blant annet kombinasjonen av godt vedlikehold og godt opplærte og kunnskapsrike besetninger gjør at Norge har kunnet hevde seg godt i UVB - sammenheng lenge.

I internasjonal sammenheng har man også lagt merke til hvor liten logistisk hale (som for øvrig er et generelt karakteristisk trekk for en SSK) disse båtene har med en genuin autonom utholdenhet på flere uker uten støtte fra andre enn seg selv.

Så langt i levetiden kan vi altså konkludere med en relativt høy kost/nytte utnyttelse av ULA-klassen. Båtene har utvilsomt levert godt. Men som alle andre systemer,

¹ The Secretary of Defence, Chief of Defence Force and Secretary of Finance and Deregulation have commissioned this benchmarking study as part of the work program of the Government-ASC Steering Committee overseeing issues relating to Collins Class Submarine (CCSM) sustainment requiring whole-of-government consideration.

² Ibid.

krever ”tidens tann” sitt. Båtenes alder og slitasje/bruk merkes naturlig nok etter nesten 20 års ”non-stop” operativ drift.

Dette har Forsvaret tatt konsekvensene av gjennom prosjektene P 6344 og P 6345. Disse prosjektene har til hensikt å modernisere klassen. Både med tanke på å sikre levetiden til 2020 samt også oppgradere båtene med noen nye kapasiteter. Det som har drevet dette er naturlig nok at nye teknologier har kommet til de siste 20 årene. Tekniske løsninger som har en bedre ytelse enn hva de gamle hadde, samt det faktum at stadig flere komponenter og delsystemer har blitt ukurante¹. I tillegg også fordi noen komponenter har blitt slitt (tilfredsstillende ikke lenger absolutte sikkerhetskrav) så mye at det rett og slett ikke er regningsvarende å vedlikeholde dem mer. Man velger heller å skifte dem ut med nye komponenter.

Totalt sett utgjør prosjektportefølje, samt større elementer i linjen (i vedlikehold sammenheng), at vi oppdaterte omkring 70 delsystemer og hovedkomponenter av totalt over 200 delsystemer som en UVB av ULA-klassen består av. Disse 70 delsystemene utgjør flere sentrale fagområder som; kampsystem, samband, navigasjonsteknisk, sonarer, torpedo, samt flere vitale skipstekniske delsystemer.

Det ordinære, planlagte vedlikeholdsprogrammet sammen med alle prosjektoppdateringene, gjør at vi har hatt og har en stor utfordring med å få dette til på en tilfredsstillende måte. Spesielt er dette programmet veldig krevende fordi det også hele tiden, samtidig som prosjektprogrammet gjennomføres, settes strenge krav til å levere kampkraft klare båter. Dette er krevende fordi prosjektprogrammet er så omfattende. Det hadde f. eks vært enklere dersom man bare hadde kunne konsentrert seg om prosjektene. Men det kan vi altså ikke, vi må hele tiden sørge for å levere teknisk klare og sertifiserte båter til våpenet slik at de kan brukes operativt. UVB - våpenet har pt en stor utfordring som krever ”all hands on deck” og må hele tiden sørge for å teste og evaluere båtene grundig og samtidig omsette nye muligheter som de nye systemene/teknologiene byr på, til nye taktikker og prosedyrer løpende. Også her samtidig med at båtene må kunne levere operativt.

Ikke minst er det viktig nå for våpenet å intensifisere sin styrkeproduksjon med et lavere antall båter tilgjengelig i en kort periode (så lenge moderniseringsprogrammet pågår) helt til antall båter vil stabilisere seg på et normalt nivå igjen når programmet

¹ Reservedeler kan ikke lenger fremskaffes /nye teknologier har overtatt for eldre

er ferdig. Å ”kjøre” dette prosjektprogrammet ”in service” er svært krevende både operativ og teknisk. Men veldig spennende og givende. ULA-klassen vil uten tvil bli en ennå bedre og mer moderne plattform enn tidligere.

Forutsetningene for å klare og gjennomføre moderniseringsprogrammet for ULA-klassen er mange. Jeg skal her nevne noen helt essensielle.

Det er FLO Maritime Kapasiteter (Mar Kap) ved UVB-avdelingen som eierskapsforvalter (på vegne av Sjef FLO Mar Kap) ULA-klassen i levetiden. Dette er et stort og altomfattende oppdrag som krever mange bidragsytere totalt sett i FLO/Forsvaret.

Ressursene i FLO Maritime Kapasiteter er kanskje de viktigste fordi de representerer kunnskap & kompetanse om alle de viktigste systemene som en UVB består av. I tillegg kommer merkantil kunnskap og kapasitet både ift driftanskaffelser og prosjektanskaffelser. Ikke minst UVB prosjektgruppen med sine dedikerte delprosjektledere spiller en viktig rolle. Sammen med de ulike fagpersoner i UVB avdeling og øvrige UVB ressurser i FLO Maritime Kapasiteter har de til ansvar å ta frem grunnlag, inngå kontrakter med leverandører og implementere de ulike nye delsystemene i ULA-klassens eksisterende konfigurasjon. Dette er ingen lett oppgave og muligheten for å gjøre feil og forårsake forsinkelser er stor hele veien. Dyktighet og kompetanse er derfor essensielt for å kunne lykkes.

I tillegg vil jeg nevne FLO Maritime Vedlikehold ved UVB- Bunkeren (UVBB) på Laksevåg. Bunkeren med sitt personell og sin dedikasjon er også helt sentrale for å lykkes. Samtlige av delprosjektene i programmet krever en eller annen form for støtte fra UVBB når delprosjektene skal realiseres og integreres i eksisterende systemer om bord i båtene. UVBBs profesjonalitet og planleggingsevne blir da helt vesentlig. I tillegg til dette er også industrien nasjonalt og internasjonalt viktig. Både i form av leverandører for spesifikt utstyr og som løpende underleverandører av større og mindre reservedeler. Prosessene for å sikre at reservedelene både har riktig kvalitet og pris, er omfattende og krevende. I det hele tatt alle prosesser som eksisterer for at uvb - vedlikeholdsproduksjonen skal kunne finne sted, er det helt essensielt å ha kontroll med. For eksempel, svikter flyten av nødvendige reservedeler som vedlikeholdsproduksjonen forutsetter, får det store konsekvenser og vil som alltid, til slutt ramme kampkraften i UVB -våpenet.

En siste forutsetning, og kanskje den mest avgjørende, er UVB - våpenets evne til å teste ut båtene samt bringe dem raskt og effektivt opp på etterspurt kampkraftnivå. Dette betinger at UVB -våpenet har en bærekraftig styrkeproduksjon i alle ledd og er satt i stand til å beholde personellet, og å utvikle de til tekniske og operative stillinger i den samlede landorganisasjonen bak UVB systemet i Forsvaret etter å ha gjennomført den helt avgjørende fartstiden om bord.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det finnes nå pt gode indikasjoner på at Undervannsbåtvåpenet vil bli videreført i Norge. Både Forsvaret og politikerne ønsker UVB kapasitet i Sjøforsvaret etter 2020.

Imidlertid vet man ennå ikke i hvilken form denne videreføringen vil bli. Enten i form av nyanskaffelse av en ny ubåt klasse eller lang levetidsforlengelse (SLEP)¹ av ULA-klassen i minst to tiår etter 2020. Spørsmålene er under utredning i Forsvaret. Politikerne vil ta stilling til dette i nær fremtid.

Helt til slutt vil jeg gå tilbake til mine understrekninger i innledningen av denne artikkelen. Dette var *well maintained and in the right hands*. Disse begrepene henger nøye sammen. Dette hentyder til at båtene må være godt vedlikeholdt. Det er like viktig som at man har en kompetent bruk og operering av båtene. Mange husker sikkert den argentinske UVBen San Luis² under Falklandsk krigen i 1982 som alene bandt opp relativt store britiske sjø og luft styrker. De britiske styrkene gjorde det de kunne for å finne den argentinske UVBen. San Luis, på sin side, gjennomførte tre mislykkede angrep på de britiske styrkene. Grunnen til at angrepene mislyktes var teknisk svikt i torpedstyringssystemet som igjen hadde sin årsak i forsømt vedlikehold.

Oppsummert. Skal man lykkes operativt med undervannsbåter, er det helt fundamentalt at balansen mellom teknisk tilstand og kompetent bruk opprettholdes. Forrykkes denne balansen vet vi at man kan få store problemer med å gjennomføre operasjoner sikkert og pålitelig. Dette er en lærdom som også gjelder ift forsvarlig forvaltning av andre, komplekse systemer.

¹ System Lifetime Extension Plan

² Tyskbygget type 209/1200 tonn UVB. En UVB type som stammer fra samme design kjede som våre egne 207(Kobben klasse) og dagens ULA klasse 210.

Kjære Æresmedlemmer, medlemmer og støttespillere av Sjømilitære Samfund (SMS).

Det er med glede jeg kan ønske dere alle et riktig godt nytt år. Vi kan med tilfredshet oppsummere 2012. SMS har levert. Vi har argumentert for **Sjøforsvarets tarv og utvikling**, styrket vår medlemsmasse og videreført en sosial profil de fleste vil misunne oss. Spennende frokostforedrag og flere debatt- og foredragsaftener er gjennomført. En ny tradisjon er etablert, en messemiddag 12. april, for å markere etableringen av vår Kongelige Norske Marine (1814). Sjømaktseminar nr 13, med fulle hus i Ulvik i august. Vår tradisjonsrike stiftelsesmiddag i Horten gikk som vanlig av stabelen første fredag i desember. Sist, men ikke minst, samlet vi ung og gammel til vårt nyttårsball ved Sjøkrigsskolen. Alt i alt et solid program som styrker vårt nettverk **hvor generasjoner møtes**.

Jeg har tro på at 2013 vil bli et godt år for Sjøforsvaret. Jeg har en følelse av at dette vil bli et år hvor vi vil kunne høste resultater. Dette blir et år hvor man vil stille spørsmål til den sterke sentraliseringen av Forsvaret og de negative konsekvenser dette har for den operative pilar. Generalinspektørene bør få gehør for sine argumenter for en styrking av ressurstilgangen og en klarere sammenheng mellom ansvars- og myndighetsdimensjonen. Jeg ser for meg at Forsvarets ledelse har behov for å bruke mer tid på Sjøforsvaret for å danne seg et bedre bilde av de rutiner som er grunnlag for leveranse av maritim kampkraft. Jeg håper Forsvarets ledelse vil stå frem og argumentere for Sjøforsvarets behov for årsverk, operativ aktivitet og en styrket vedlikeholdsorganisasjon. Og jeg har tro på at våre maritime spesialstyrker forblir en naturlig del av Sjøforsvaret.

Sjømilitære Samfund vil videreføre sin 177-årige tradisjon og argumentere for **Sjøforsvarets Tarv og Utvikling**. Vi vil fortsette vår aktivitet for å sikre troverdig informasjon. Og vi vil styrke vår sosiale profil og arbeide for at SMS forblir Norges mest kompetente Sjømilitære forening.

Jeg ser som sagt frem til et spennende år og ønsker alle bidragsytere lykke til.

Anders Lekven
Kommandør
President i Sjømilitære Samfund

GENERALFORSAMLINGEN SJØMILITÆRE SAMFUND

Sted: Sjøkrigsskolen torsdag 21.mars kl 1800.

Årsberetning og valgkomiteens innstilling blir bekjentgjort på www.sms1835.no senest 3 uker før. Generalforsamlingen gjennomføres ihht foreningens lover, - slik som du finner i lommealmanakken, side 22, § 8.

Allerede nå minner vi om den tradisjonelle biffmiddagen etter generalforsamlingen, - hvor takhøyden alltid er slik som vi ønsker å forbinde med ytringsfrihet. Presidenten Sjømilitære Samfund er på dette området forbillidlig.

Påmelding til middagen er nødvendig.

Følg med på nettsidene som oppdateres med høy frekvens.

For Sjøforsvarets tarv og utvikling - Bjørn Krohn, Generalsekretær

MESSEAFTEN, 12. APRIL 2013

Sjømilitære Samfund inviterer også i år til messeaften i Kommandantboligen, Gravdal, fredag 12.april kl. 1830 i anledning Marinens dag.

Marinen inviterer til mottagelse og omvisning om bord KNM Fridtjof Nansen ved festningskaien kl. 1700. Transport fra fartøyet til Kommandantboligen.

Alternativt møter du direkte i Kommandantboligen

Påmelding over nettsiden, eller epost til: gs@sms1835.no

Antrekk: Mess II | **Kuvertpris:** kr 650 (for medlemmer)

SJØMILITÆRE SAMFUND - PRISOPPGAVER 2013

Sjømilitære Samfund utlyser følgende prisoppgaver for besvarelse innen 1.september 2013.

Oppgave 1:

”Taktisk ledelse av militære operasjoner i Kystvakten.”

Ved en tilspisset situasjon i norske farvann vil Kystvaktens daglige oppgaver bli nedprioritert til fordel for å bistå i den aktuelle, eskalerte situasjonen. Hvordan skal Kystvakten forberede seg på aktuelle typer oppgaver som blir en operasjonalisering av aktiviteten i militær retning? Forberedelsene må innbefatte Kystvaktens stab,

stabens samarbeid med Forsvarets operative hovedkvarter og fartøyenes besetninger. Hvordan vil slike utvidete oppgavespektre påvirke behovet for øvelser og samarbeid med Marinens fartøyer?

Oppgave 2:

”Endringer i det arktiske miljøet og utfordringer for Sjøforsvaret som en følge av dette. Kom med forslag til hvordan utfordringene best kan løses.”

Det oppleves endringer og utfordringer i det arktiske miljøet. Beskriv disse og analyser hvilke proaktive forberedelser som bør iverksettes for å være best mulig forberedt.

Oppgave 3:

”Beskriv hva som bør være hovedmomenter, funksjoner og sammenhenger i et moderne teknisk/økonomisk driftsregime for Sjøforsvaret struktur. Beskriv hvordan de maritime FLO enhetene og Sjøforsvaret best bør organisere driften for å få til et moderne og fremtidsrettet regime. Ta utgangspunkt i drift, beredskapsmønster fra senere års innfasing av nye fartøyer og nytt materiell basert på anvendt teknologi og teknologisk forvitring med ditto vedlikeholdskostnader gjennom levetiden. Det er et mål å få til optimalisert teknisk tilgjengelighet til godkjent standard i hele levetiden”.

Oppgave 4:

”Hva slags teknologistrategi bør Sjøforsvaret ha? Hvordan bør en slik strategi knyttes opp i doktrinene og planverket? Hvordan bør teknologi forstås og defineres i Sjøforsvaret?”

Sjøforsvaret materiellstruktur består av svært mange ulike teknologier. Teknologiene i materiellet har ofte svært ulike karakteristika med forskjellig måte å utvikle seg på. Noen teknologier blir fort ukurante og andre igjen forblir umodne i lang tid.

Oppgave 5:

Selvvalgt tema, men må ha relevans for Sjømilitære Samfund eller for Sjøforsvaret. Bedømmelseskomiteen avgjør hvor vidt levert besvarelse har den nødvendige relevans.

Besvarelsene bedømmes og inndeles i 4 klasser:

- 1. klasse:** Belønnes med gullmedalje og 20.000 kroner
- 2. klasse:** Belønnes med sølvmedalje og 15.000 kroner
- 3. klasse:** Belønnes med hederlig omtale og 5.000 kroner
- 4. Klasse:** Henlegges

Bedømmelseskomiteen består av:

- Kommandør Anders Lekven (leder)
- Admiral Torolf Rein
- Kommandør Sigurd Smith

NB: Sammensetningen kan endres ved valgene under generalforsamlingen 2013.

Følgende bedømmelseskriterier legges til grunn:

- Faglig innhold
- Aktuell eller varig verdi
- Logisk oppbygning og argumentasjon med konklusjon
- Originalitet og kreativitet
- Sprogføring

Besvarelsen skal skrives på norsk og ikke tidligere ha blitt fremstilt for bedømmelse i andre fora. Med det menes at oppgaven gjerne må bygge på tidligere arbeider, men at innholdet må være vesentlig endret og oppgaven gitt ny tittel for å unngå forveksling.

Prisbelønte besvarelser skal kunne trykkes i Norsk Tidsskrift for Sjøvesen og eventuelt også i dagspressen. SMS beholder også bruksretten til oppgaver som blir bedømt til 4. klasse. Besvarelsene skal være anonyme og merket med et motto. Lukket navnekonvolutt med samme motto vedlegges. Oppgaven skal ikke overstige 15 sider.

Oppgavene sendes:

Sjømilitære Samfund, Lyngstien 4 E, 5141 Fyllingsdalen,

FRIST FOR INNSENDELSE:

1.september 2013.

KUNNGJØRING FRA HOVEDSTYRET SJØMILITÆRE SAMFUND

Sjømilitære Samfund informerer herved om at avtaleforholdet med Forlagsredaktør Max Jarl Hermansen er terminert.

Eventuelle henvendelser vedrørende forlagsvirksomheten rettes til generalsekretæren. Epost: gs@sms1835.no

GENERALSEKRETÆR BJØRN KROHN:

ÆRESMEDLEM I SMS KOMMANDØR JOHAN HENRIK LILLEHEIM 80 ÅR

Undertegnede var invitert til Æresmedlem Johan Henrik Lilleheims 80 års markering på Hundvåg 5.januar 2013.

Nærmere 50 personer hadde takket ja til hyggelig invitasjon. Gjestene representerte et bredt spekter av militære kolleger fra generals nivå til marinevenner, samt betydelig innslag fra Stavanger by og Rogaland fylke. For undertegnede ble det derfor anledning til å treffe kolleger og stifte nye bekjentskaper. De mange taler ble fremført fra det brede spekteret som gjestene representerte. Slik kom de mange sider ved Johans engasjementer fra tiden i Sjøforsvaret og fra de mange engasjementer i sivil sektor tydelig frem.

Marineingeniørkollega Bjørn Arvesen ga til beste fremføringen av et utvalg "rampete" sjømannsviser selvakkompagnert på rose malt gitar, - og viste slik at tidligere ferdigheter er vel vedlikeholdt.

Jubilanten selv fremførte tilbakeblikk på sin tidlige karriere og demonstrerte igjen at trubaduren i han er intakt.

Fru Mona Lilleheim var toastmaster og styrte det store engasjementet myndig, men med behagelig innslag av glimt i øyet.

Som gjest følte man seg beriket over å få del i denne stunden.

Vel fortjent heder og ære til Johan for hans samfunnsengasjement var den klare gjennomgangstenen.

Takk for invitasjonen!

PENSJONERT KOMMANDØRKAPTEIN FINN TØRJESEN:

FORSVARETS SPESIALSTYRKER – OG LITT TIL!

Er det rart man får både høyt blodtrykk og pustevanskeligheter av mye av det som skjer i Forsvaret for tiden. Jeg tenker på artikkelen i NTFS nr.6-2012 om Forsvarets Spesialstyrker, Hærens og Marinens jegerkommandoer [HJK og MJK]. Forsvarsdepartementet (FD) har altså iverksatt en mulighetsstudie om videreutvikling av disse spesialstyrkenes beredskap for kontraterror. I og for seg et prisverdig og viktig tiltak i kjølvannet av 22.juli tragedien. Men det faktum at det er FD, og ikke de respektive generalinspektører eller fagmyndigheter som håndterer arbeidsgruppen, gjør at det begynner å lukte politikk.

Marinejegere på bygda

Arbeidsgruppens sammensetning er ikke kunngjort. Men det sjokkerende er opplysningen om at ble konkludert med som hensiktsmessig, allerede ved begynnelsen av arbeidsgruppens virksomhet, å samlokalisere og slå sammen de to jegerkommandoene i en ny struktur bygd rundt Hærens regimentstruktur lokalisert på Rena! Det tyder på

bestillingsverk. Dette er forøvrig ikke noe nytt i denne bransjen. Sjøforsvaret opplevde det samme i forbindelse med Forsvarsstudien 2007 da det ble bestemt at Olavsvern base skulle legges ned.

Denne bestemmelsen var basert på en forhåndstatt politisk avgjørelse. Studien fabrikerte kun falske argumenter FOR, og underslo faglige argumenter MOT, en slik nedleggelse. Dette er senere grundig dokumentert. Nå ser det altså ut til at igjen Sjøforsvaret, denne gang ved MJK, kan bli utsatt for noe liknende.

Tidligere utredning

Allerede i 2007 skrev orlogskaptein Tom Robertsen en avhandling for Institutt for Forsvarsstudier med tittel: " MAKING NEW AMBITIONS WORK, The Transformation of Norwegian Special Operation Forces." Hans avhandling med bakgrunn i anbefalingen i Forsvarsstudien 2000 om en sammenslåing av HJK og MJK, konkluderte med fire faktorer som kunne avgjøre en slik anbefaling. To positive: utfyllende kapasiteter og samarbeidsevne. Men også to negative: manglende relevans i NATO- og FN-operasjoner, og, det viktigste, redusert spektrum av kjernekapasiteter. Nettopp det som kontreadmiral K-B Olsen i sin knusende maritimfaglige argumentasjon mot sammenslåing og samlokalisering, på vegne av Maritim Strategigruppe i SMS, spesifiserer i detalj i nevnte artikkel.

Integrert strategisk ledelse

Dette fører oss over til det grunnleggende problemet i slike saker, nemlig det faktum at Forsvarssjefen (FSJ) ikke lenger er en selvstendig og uavhengig etatsjef. Han er i stedet låst inne i et departementalt sammensurium som kalles Integrert Strategisk Ledelse [ISL]. Ved ethvert utspill fra FD, FSJ eller Forsvarsstaben, vil det derfor alltid være berettiget tvil om det er partipolitiske avgjørelser eller fagmilitære innstillinger som foreligger. Denne tvil forsterkes ved at Forsvarets toppledelse synes å være overbefolket av ukritiske JA-personer, mens personell nedover i systemet i praksis er fratatt sin ytringsfrihet. Selv lokale avisredaksjoner begynner nå å stille spørsmål som: "er FSJ i den integrerte staben blitt en av mange politiske byråkrater?" og "leverer han egentlig fagøkonomiske tilrådninger?"

Prisverdig unntak

Takk og pris for at ihvertfall Sjømilitære Samfund har en president som ved sitt gløddende engasjement for bemanning og operasjonalisering av vår moderne fartøystruktur, har maktet å falle " personer i Forsvarets ledelse tungt for brystet ". La oss håpe at kontreadmiral K-B Olsens artikkel om Forsvarets Spesialstyrker, vil falle de samme personer like tungt for brystet!

En ting er ihvertfall sikkert, ved et eventuelt regjeringsskifte til høsten, bør i hvert fall organisasjonen ISL fjernes for godt slik at FSJ får tilbake sin egentlige rolle som ansvarlig etatsjef.

ARTIKKELFORFATTEREN JOBBER PÅ SJØKRIGSSKOLEN, ER TIDLIGERE MTB SJEF, HAR VÆRT SENSOR PÅ SJEFKURS PÅ MTB, SJØHEIMEVERNET OG I MINEVÅPENET, SAMT PÅ FREGATTSJEFS SELEKSJONS-PROGRAMMET.

HOVEDINSTRUKTØR PÅ SJØFORSVARETS CRM KURS OG ANSVARLIG FOR ALLE NAVIGASJONSMØNSTRINGER I SJØFORSVARET. 25 ÅRS ERFARING FRA MARINEN. JOBBET 3 ÅR SOM SENIOR RÅDGIVER I SIVIL BEDRIFT.

ORLOGSKAPTEIN CATO RASMUSSEN:

ER TIDEN KOMMET FOR Å TENKE LITT ANNERLEDES?

Rapporten angående Task Force Personell er kommet ut, med mange gode ideer og forslag. Debatten rundt hvorfor vi mister for mye folk til det sivile går sin gang, både om bord og rundt på ulike kontor. Mange eldre offiserer nevner ofte de gode gamle dagene og Løytnantsklubben, der en gruppe yngre offiserer engasjerte seg, og sa hva de mente om diverse ting, til Sjøforsvarets ledelse. Dette var nok en bra klubb, som ganske sikkert burde vært ”revitalisert” i løpet av 2013. Men toppledelsen i dagens Sjøforsvar oppfordrer jo stadig vekk offiserer til å si sin mening...

Det har vært skrevet mye om personellflukt og utfordringer rundt det faktum at vi mister for mange, svært kompetente offiserer, til den sivile næringen. Dette medfører tidvis at fartøyer må ligge til kai, i stedet for å seile. Overskrifter som ”de tåler ikke arbeidspresset” fra Bergens Tidende, og uttalelser som ”Marinen blør i hjel” har versert det siste halve året. At tjenesten i Sjøforsvaret er for uforutsigbar har også vært en av de store grunnene til at folk slutter, sier noen. Jeg mener at det ikke nødvendigvis bare er utfordringer med å tåle arbeidspresset, som gjør at folk slutter.

Jeg har tidligere uttalt meg med skepsis både til måten og kriteriene som gjelder rundt utvelgelse av personell til ulike stillinger i Sjøforsvaret. Kanskje noen har hørt det før: Hvilken grad har du? Kanskje noen mer betimelige spørsmål, når vi er kommet til 2013 hadde vært:

- **Hva kan du ?**
- **Hva er du spesielt god til?**
- **Får du gode tilbakemeldinger som ledertype av dine undergitte?**
- **Hvordan kan vi måle det?**
- **Hvordan finner vi den beste til stillingen?**
- **Hvordan kan vi vinkle intervjuet for å få frem det som er viktig?**

Dersom du ikke har graden, skal det en god del til, for at du får jobben. Opprykk gies ikke uten videre. Det er ikke sikkert at de som i en årrekke har vært opptatt av å søke ulike jobber med 2-3 år i hver stilling, er mer kompetent til ulike jobber i Sjøforsvaret enn en som har stått om bord i ulike lederstillinger gjennom mange år. Gjerne minimum 6-12 års tjeneste om bord etter Sjøkrigsskolen, før en kanskje blir skipssjef eller maskinmester. Hvordan kan en periode i en jobb ved avdeling Y, som har en helt annen funksjon, et helt annet sted, automatisk gjøre en offiser bedre kvalifisert til en jobb på avdeling X? Hva med en offiser som f.eks har vært ved avdeling X lenge og gjerne har hatt den aktuelle jobben midlertidig? Er han eller hun automatisk dårligere kvalifisert enn den som har oppnådd en grad høyere i jobben ved avdeling Y?

Et sivilt selskap som vil ansette en av våre offiserer, er lite opptatt av hvilken grad han eller hun har. De er mer opptatt av hvilken kompetanse vedkommende innehar. Og det er de villig til å betale en grunnlønn for, som er opptil det dobbelte av det våre folk får i dag.

Hva med å gi ”risikogruppen”, som vi er redd for å miste, 100.000,- mer i lønn.? (100 offiserer i denne gruppen gir et ekstra utlegg på 10 millioner i året) Mange offiserer, spesielt i stillinger på land, også de mellom 40 og 50 år, har en grunnlønn på ca. 500.000,-. Dette er altså etter en tjenestetid / erfaring på ca 25 år. Tror at de fleste skjønner at lønn også er en medvirkende årsak til at folk slutter...

Noen tanker/spørsmål...

Setter Sjøforsvaret nok pris på den kompetansen unge teknikere og andre innehar? Hva er de reelle mulighetene til videre avansement (og lønn) dersom man står om bord i 8-10 år? Er man allerede etter den første perioden om bord ”akterutseilt” med tanke på karriere? Hva er gulroten ved den første landstillingen? Vi har dyktige offiserer her på Sjøforsvarets Navigasjons Kompetansesenter, med skipssjefserfaring, som etter å ha tatt en mastergrad, blir tilbudt samme lønn som en uten mastergrad.

Man kan risikere at en stilling man søker har et lavere lønnstrinn enn den jobben man satt i før etterutdanningen. Skal det være sånn, også i fremtiden? Skal 2-3 års pendling til Oslo eller Bodø ”belønnes” mer enn **åresvis** tjeneste om bord?

Påstander:

- Jeg tror mange som slutter, opplever at arbeidsgiver (ledelsen / SST/Personellstaben) ikke verdsetter den realkompetansen personellet har.
- Det gir for liten gevinst å være lenge på sjøen.
- Grad teller mer enn realkompetanse når man søker jobber.
- Folk godtar ikke en grunnlønn på under 500.000 når en med letthet kan få jobber som gir flere hundre tusen mer i året.
- Offiserer blir tidvis vurdert og rangert av ansatte på den avdelingen de søker ny stilling på. Denne innstillingen blir ofte ikke tatt til følge av Rådet, som ansetter en annen enn den som tilsynelatende er best kvalifisert.

Tiltak?

- Bedre lønnsvilkårene – spesielt for stillinger på land.
- Kartlegge og se på realkompetanse - graden må ikke være 99 % styrende for utvelgelse.
- Gjennomføre et grundig og målrettet intervju, som virkelig betyr noe, mot den stillingen det søkes på.

Mulig det er uhørt for mange at en som ikke har graden, men svært mye realkompetanse, kan konkurrere seg til en stilling, foran en som allerede har graden og ellers fyller de andre minimumskravene. Men det kan altså hende at vedkommende er bedre kvalifisert ...

Offiserer i 2013 godtar ikke uten videre å bli forbigått av en som har en grad høyere, men som ikke nødvendigvis har mer relevant erfaring for bruk i den stillingen det søkes på.

Er tiden kommet for å tenke litt annerledes?

ORLOGSKAPTEIN INGE RANDAL, LEDER PERSONELL & ORGANISASJON VED SJØFORSVARETS SKOLER:

SJØFORSVARET GÅR FRA PERSONALADMINISTRASJON TIL HRM – NYTT ÅR, NYE MULIGHETER

Rett person på rett plass - hvem ønsker vel ikke det? Spørsmålet er om vi har en personellforvaltning, personellpolitikk- og strategi som er tilpasset dagens virkelighet? Svaret er antakelig nei. En helhetlig satsning på personellområdet er imidlertid på gang og temaet står høyt på agendaen i forsvarrets øverste ledelse. Det er bred enighet om at endring er nødvendig, blant annet for å møte et arbeidsmarked i stadig endring.

Innledning

Hvis vi skal se kort på noen trender i arbeidslivet så ser vi en tydelig fremvekst av kunnskapsintensive virksomheter. Dette krever tilpasning til nye rammebetingelser og ny teknologi. Trekk ved kunnskapsarbeidere er at de forventer autonomi, deltakelse i vurderinger (medbestemmelse) og myndighet til å utforme sine egne arbeidsoppgaver. Lønn under utdanning og en variert og utfordrende tjeneste er ikke nødvendigvis nok i fremtiden. Vi må være bevisst de endringer som skjer i våre omgivelser, for eksempel innen utdanning. Vi opplever en utdanningseksplasjon hvor høyere utdanningsnivå og utviklingen innenfor informasjonsteknologi og kunnskapsindustri medfører en svært kostbar arbeidskraft. Arbeidstakerne stiller også høyere krav til oppgavene de skal løse og til organisasjonen de skal jobbe i.

Dagens unge medarbeidere tiltrekkes mot frihet og engasjement i arbeidslivet og mange vil først og fremst være opptatt av sin egen selvstendighet og sin egen utvikling. I forlengelsen av det kan man si at individenes livsprosjekt og livsmål blir viktigere enn relasjonen til arbeidsgiver.

Tradisjonelle tankesett og eksisterende organisasjonskultur utfordres i dette bildet. Som arbeidsgiver ønsker vi å fremstå som attraktive for personellet – også ut over pliktjeneren, men svært mange mener at vi ikke fremstår som en moderne arbeidsgiver i dag og vi utfordres derfor til å tenke nytt i måten vi møter våre medarbeidere på, både som ledere og innen forvaltningen. Riktig bruk av arbeidskraft og vår evne til å fremstå som et attraktivt valg i dagens og fremtidens arbeidsmarked blir satsningsområder i tiden som kommer.

Hva gjøres i dag

Det pågår flere parallelle prosesser i forsvarssektoren for å møte disse og andre utfordringer innen personell- og kompetanseområdet. Forsvarssjefen er klar på at nettopp dette området representerer den viktigste gjenstående utfordringen i overgangen fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar. Alle dimensjoner innenfor personell- og kompetanseområdet er under lupen, enten det er snakk om ledelse, organisasjonskultur, motivasjon eller kompetanse.

I det videre vil jeg imidlertid konsentrere meg om noen få men viktige tiltak som ligger mitt eget fagfelt nærmest. Innføringen av et nytt HR-system (P2813 HRM i FIF) i Forsvaret og etablering av HR som strategisk verktøy på DIF- og BRA nivå i Sjøforsvaret.

Forsvarets HR-strategi

Allerede i mars 2010 ble Forsvarets HR-strategi implementert som forsvarssjefens langsiktige plan innenfor personellområdet. Hensikten med HR-strategien kan oppsummeres slik;

- Synliggjøre sammenhenger mellom forswarets overordnede målsetninger og HR-strategien.
- Kommunisere FSJs fokusområder, målsetninger og prioriteringer innenfor personellområdet.
- Sikre effektiv bruk av personellressursene for felles måloppnåelse.

FAKTABOKS

P2813 HRM i FIF har som mål å levere ny HRM-løsning som vil håndtere prosesser innenfor følgende:

- Styring og ledelse
- Rekruttering
- Personellforvaltning
- Karriere- og talent

Løsningen blir en del SAP-løsningen som allerede er innført i Forsvaret.

Figuren viser P2813s forslag til fremtidig organisering av HR-området. Organiseringen er tilpasset bruk av ny teknologi og nye HR-prosesser.

Kilde: Forsvarets intranett

Ny teknisk løsning

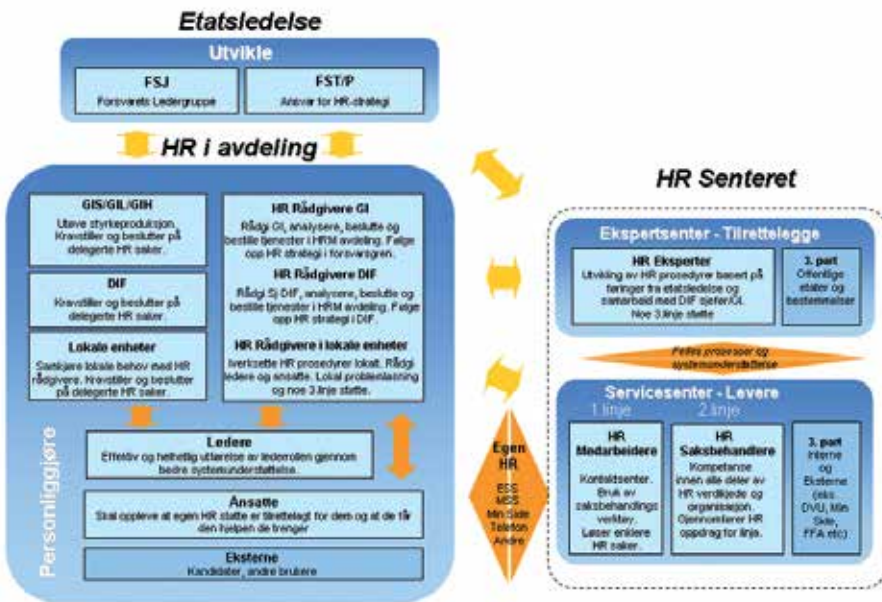
For å være i stand til å plukke ut personell til sentrale nøkkelroller må vi vite hvilken kompetanse de har. Dette markerer et helt nødvendig utgangspunkt, men for å komme dit må vi også ha tilgang til verktøy som kan gi oss informasjon om krav til stilling eller oppgave. Med "P2813 HRM i FIF" får Forsvaret et slikt system. Med denne nye løsningen får vi et verktøy som blant annet gir oss muligheten til raskt å sjekke ut om kandidaten allerede er kvalifisert eller om det må iverksettes tiltak for å lukke kompetansegap. Skal HR-strategi fungere i praksis er vi helt avhengig av tilgjengelig og relevant styringsinformasjon til en hver tid. Ikke bare for å gi ledelsen økt styringsevne, men også for at den enkelte ansatte skal ha enkel tilgang på informasjon om hvordan man kan lukke kompetansegap relatert til egne karriereønsker og målsetninger. Vi trenger løsninger som gir ledere på alle nivå i Sjøforsvaret mulighet til å gi god og riktig veiledning, men som samtidig dekker flere behov.

Etablering av HR som strategisk verktøy er et viktig grep i så måte. HR står for Human Resource, HRM står for Human Resource Management eller menneskelig ressursforvaltning direkte oversatt. Forsvaret etablerer nå et helt nytt HRM-system som integreres i vårt eksisterende forvaltningssystem. "Prosjekt 2813 HRM i FIF" innføres i hele vår organisasjon fra 1. oktober 2013 og med dette innføres en ny SAP-applikasjon som i større eller mindre grad vil endre måten vi jobber på. Rollene som berøres er i hovedsak linjeleder og personellmedarbeider (personelloffiser

mfl), men alle ansatte berøres i den forstand at flere oppgaver skal løses gjennom såkalt "egenregistrering" på egen arbeidsstasjon. Eksempel på dette kan være ansattes mulighet til å registrere data direkte i eget rulleblad, noe vi tror vil føre til at flere får et mer bevisst forhold til informasjonen som er tilgjengelig der.

Større mål

Det er altså et teknisk aspekt ved dette i form av en ny SAP-løsning som skal gjøre karriereveiledning og kompetansestyring enklere i fremtiden. Dette er i seg selv en stor og viktig investering for Forsvaret og "failure is not an option".

Fremtidig organisering av HR-området

Vi forventer at nytt HRM-system skal gi oss bedre oversikt, kontroll og styring av Sjøforsvarets personellressurser, samt at personellforvaltningen vil bli mer effektiv. Ledelsen skal få styre kompetansen med HR som fasilitatorer, med kompetanse- og karriereplaner som underbygger langtidsplanlegging, forutsigbarhet og vurdere flertrinnsbeordringer. Vi tror på at en aktiv utnyttelse av moderne HR-teknologi vil føre Forsvaret og Sjøforsvaret tilbake på banen i kampen om de beste og mest motiverte medarbeideren også i fremtiden. Dette er åpenbart nødvendig da mange medarbeidere i Sjøforsvaret føler at arbeidsgiver ikke i tilstrekkelig grad evner å ivareta deres behov for forutsigbarhet og karrieremessig utvikling. Hva vil Forsvaret med meg om 5, 10, 15 år? I et endret arbeidsmarked hvor flere og flere arbeidsgivere

tar disse behovene på alvor er det helt essensielt at også vi henger med.

En teknisk løsning er kun et virkemiddel for å nå et større mål. Et godt datagrunnlag kan gi oss viktig styringsinformasjon, men omsetting av HR-strategi i praksis og bevegelsen fra personaladministrasjon til HRM krever mer enn bare en ny SAP-modul. Det kreves en mental omstilling og en kulturendring internt i organisasjonen. Det er en ny måte å tenke kompetansestyring på som krever endring om man ønsker å hente ut full effekt. Et opplest effektmål av P2813 er at antall personellmedarbeidere skal ned i perioden 2013 til 2019. Dette betyr ikke at oppgavene forsvinner, men at vi skal løse de på andre måter. Dette kan bli en god løsning for Forsvaret og Sjøforsvaret, men det kommer til å kreve evne til å tenke nytt, tålmodighet og vilje til omstilling.

Vi må få til en klar ansvarsfordeling mellom operativt arbeid og utviklingsarbeid i en fremtidig HR-organisasjon. Godt samarbeid og kjennskap til hverandres oppgaver og målsetninger blir viktig. Sjøforsvarets HR-organisasjon må involvere linjen og andre behov stillere i alt vi driver med fra alle nivå i HR-organisasjonen. Være en synlig, aktiv og relevant aktør som er åpen om hvem vi er og hva vi kan bidra med for å styrke Sjøforsvarets operative evne.

Kildehenvisninger:

Forsvarets intranettsider

HR-Norge

Dysvik, Anders (2009). Trenings- og utviklingstiltak. I: Bård Kuvaas, Lønnsomhet gjennom menneskelige ressurser. Evidensbasert HRM. Bergen: Fagbokforlaget.

Legge, Karen (2005). Human Resource Management. Rhetorics and Realities. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Foto: Torbjørn Kjosvold / Forsvarets mediesenter

KONTREADMIRAL KNUT AAM:

MARINENS UFORDRINGER

Jeg viser til Presidentens spalte i NTfS, nr 6, 2012.

Jeg er enig i den beskrivelse av situasjonen i Marinen, som kommandør Lekven gir i Presidentens spalte. Men jeg spør meg selv: hvorfor er Marinen havnet i denne situasjonen? Det er nærliggende å tro at de høye driftskostninger ble tonet ned i anskaffelsesfasen, for ikke forkludre beslutningsprosessen. Dette kan være noe av forklaringen til at Lekven ikke får ”svar, forklaringer eller korreksjoner” på sine utspill i NTfS i året som gikk.

I lys av dette er det betryggende å lese kontreadmiral Natvigs orientering om anskaffelsesprosessen for ULA – klassens avløser (NTfS, nr 5, 2012) – den borger for at dette ikke vil kunne skje ved fremtidige anskaffelser. Marinens struktur hadde muligens sett annerledes ut dersom en tilsvarende anskaffelsesprosess hadde vært nyttet ved tidligere store materiellprosjekter.

Alle vet vi at gapet mellom mål og midler alltid har vært der, fortsatt er der og alltid vil være der i overskuelig fremtid. Dette er en realitet – en realitet som Marinen er nødt til å erkjenne og forholde seg til. De operative målsettinger må derfor tilpasses overensstemmende. Med denne påstanden som bakteppe kan Lekvens innlegg oppfattes som syting og klaging, pompøst og lite konstruktivt. Slike fremstøt er dømt til å misslykkes. Jeg tror ikke at innlegget vil inspirere politikerne til å øke bevilgningene.

Her er det snakk om realpolitikk, og det krever en annen tilnærming til problemstillingene. Lekven påpeker at ca 25 % av Marinens fartøyer ligger ved kai uten bemanning ("kulisser for en nasjonal farse"). Hvem kan med hånden på hjertet si at Marinen må ha alle sine 17 kampfartøyer bemannet, for å kunne løse pålagte oppgaver i fred, krise og krig? Kan ikke ca 75% bemanning med garanti være en mer realistisk målsetting? Dette innebærer for eksempel at 3 fregatter, 4 MTB-er og 4 u-båter er operative til enhver tid, mens to av hver fartøysklasse ligger ved kai, og er vedlikeholdsmessig og materiellmessig operative. Med en hensiktsmessig rullering av fartøyene, diktert blant annet av vedlikeholdsrutiner, er Marinen garantert at ca 75% av alle kampfartøyer er operative i fred og i krise.

Lekven nevner blant annet avgang av nøkkelpersonell. Jeg har ingen tror på at denne trenden lar seg snu. Til det er det sivile markedet i øyeblikket for attraktivt. Så lenge det er gode tider og et høyt lønnsnivå må nok Marinen regne med også i fremtiden å måtte utdanne og øve personell som også industrien trenger. Parallelt med å iverksette tiltak for å holde på nøkkelpersonellet må Marinen, dersom det ikke allerede er gjort, vurdere en form for "styrkeproduksjon rettet mot mobilisering" ved at nøkkelpersonell på vei ut underskriver en kontrakt, som forplikter dem (selvsagt mot en årlig økonomisk kompensasjon) å delta i "repetisjonsøvinger" på den fartøystype de gjorde tjeneste på. Nyttets dette prinsippet konsekvent for alle personellgrupper vil Marinen med dagens ressurstildeling kunne oppfylle målsettingen om at alle kampfartøyene skal være operative i krig (100%) og ca 75% av kampfartøyene operative i fred og krise.

En annen tilnærming kan være å presentere kostnadene på en mer målrettet måte, for dermed å tvinge politikerne til å ta stilling til de utfordringene som Marinen står overfor. Dette innebærer å fastsette og synliggjøre grunnkostnadene -faste kostnader om en vil - til drift av landorganisasjonen(fellesstaber, verksteder, skoler m.m.).

Vel så viktig er å beregne hvor mye det koster å drifte en fregatt, en ubåt, eller en MTB, i eksempelvis en uke i nasjonale eller i internasjonale øvinger /oppdrag. Når dette er klarlagt har Marinen mulighet til å fortelle politikerne hvor mye maritimt forsvar de får for de ressurser som er stilt til rådighet. Ved å sjonglere med fartøystype, antall og tid vil en fleksibelt kunne søke etter optimal uttelling av tildelte ressurser. Konsekvensanalyser må utarbeides for hvert alternativ.

Jeg har tidligere ved flere anledninger påpekt at MTB-ene er en gedigen feilinvestering. Med en stykkpris på 1 milliard kroner pluss så blir de meget dyre plattformer for NSM. I tillegg har MTB-ene en meget lav overlevelsessevne til tross for stealth teknologien, som medfører at fartøyene har en begrenset anvendelse. MTB-ene vil representere en unødig og råflott dobbelkapasitet når NSM er operativ og på plass om bord fregatter og MTB-er. Denne påstand forsterkes ytterligere når NSM er tilpasset våre nye kampfly. Forsvaret får tilført en kapasitet, som det tidligere aldri har hatt, og som drastisk reduserer betydningen av Skjold-klassen som plattform for NSM. To kampfly på CAP (Combat Air Patrol) over Sør – Norge vil eksempelvis være tilstrekkelig til å dekke et meget stort område i nord. Dette til ettertanke.

FORAN FRA VENSTRE: TIDLIGERE POLITIMESTER RAGNAR AUGLEND, ORDFØRER TRUDE DREVLAND OG POLITIMESTER GEIR GUDMUNDSEN. BAK FRA VENSTRE: KONTREADMIRAL EGIL J. EIKANGER, VISEADMIRAL LEONARD REVANG, VISEADMIRAL JAN REKSTEN, FLAGGKOMMANDØR HENNING AMUNDSEN, KOMMANDØR ÅSMUND ANDERSEN OG ADMIRAL TOROLF REIN.

ÅRSMIDDAG BERGEN MILITÆRE SAMFUNN

AV FORMANN BMS, KONTREADMIRAL EGIL JØRGEN EIKANGER

Bergen Militære Samfunn (BMS) avholdt sin 30. årsmiddag lørdag 27. oktober i Kommandantboligen Gravdal. I år var fokus på betydningen av et godt og nært samarbeid POLITI–FORSVAR. Det var god deltagelse og fin stemning. Middagen ble som vanlig avsluttet med vår tradisjon: "PASS THE PORT TO PORT".

Under middagen sa formannen i sin tale: «Så har vi en god venn som jeg har nevnt tidligere på årsmiddagene- han er ALLTID til stede. Du møter ham på 8. mai, 17. mai, Remembrance day, Ta sjansen, Hardanger seminar, Sitiftelsesmiddag i Horten - jeg kunne fortsette, men stopper her. Dere skjønner sikkert hvem jeg mener. Magne, vil du vennligst komme frem – og ta med er reservefotograf.

FOTOGRAF MAGNE ÅHJEM MOTTAR GAVEN FRA FORMANN I BMS KONTREADMIRAL E. J. EIKANGER.

BMS har en meget spesiell gave som vi har gitt til noen ganske få. Det er en krystall karaffel. Et enstemmig styre har besluttet at vi vil gi den til deg, Magne, som en stor takk - ikke bare fra BMS, men fra hele Forsvaret! Du arkiverer vår fortid på en smakfull og imponerende måte.»

TURID ASTRID REKSTEN, ORLOGSKAPTEIN/GARNISONSPRESTVIKAR GSV:

HELSING FRÅ GRENSEVAKTA

I Grense Jakobselv ligg det som mange nok veit eit lite kapell. Kong Oscar II kapell er det faktisk ein kapteinløytnant som stod bak. I alle fall var han "medskuldig". Den norske busettinga i bygda hadde ønskt eit kapell. Sams- tundes var det etter grenseoppgangen i 1826 framleis usemje mellom norske styresmakter og russiske fiskarar om riksgrensa. Etter rapportar om fleire konfrontasjonar mellom partane, kom det framlegg om å sende eit orlogs- farty nordover for å drive oppsyn medan fisket gjekk føre seg. Innanriks- departementet ønska ei uavhengig gransking av tilhøva og sendte kaptein- løytnant Heyerdahl nordover for å setje seg inn i saka. Han foreslo å reise eit kapell i staden for å sende eit marinefarty.

Det russisk-ortodokse kapellet i Boris Gleb hadde vore avgjerande ved grenseop- pgangen i 1826, og eit evangelisk-luthersk kapell i Grense Jakobselv ville ha vore ei udiskuterbar grensemarkering for grensa mellom Sverige-Noreg og Russland. Slik fall nasjonale tryggingspolitiske interesser og interessene til innbyggjarane i Grense

Jakobselv saman, og i 1865 vart det vedteke at kapellet skulle byggjast. Det stod ferdig i 1869, og i nyare tid har det vore tradisjon at Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) har invitert til juledag- og påskedaggudsteneste i kapellet. Veggen til Grense Jakobselv er vinterstenget, men folk kan anten få sitje på med militære beltevogner, eller kjem køyrande på eigen snøscooter.

I kapellet vert kyrkjegjengarane ønska velkomen med varm drikke og etter gudstenesta vert det lagt til rette for bading i havet for dei som måtte ønske det. Grensejegerane badar fast kvar laurdag året rundt, så for dei er dette heilt naturleg...

Juledagarrangementet vert avslutta med kyrkjekaffi på grensestasjonen før beltevognene får folk trygt tilbake til utgangspunktet.

Grensevakta hevdar norsk suverenitet i grenseområdet gjennom tilstadeveran, overvaking og rapportering. Avdelinga skal i samsvar med grenseavtalen (1949) også ivareta oppsyn med grenseområdet og informere publikum om ferdsel langs den norsk-russiske grensa. I tillegg skal Grensevakta på vegne av Politimeisteren i Aust-Finnmark overvake og handtere brot på Schengenavtalen i samarbeid med Politiet. Det er i hovudsak vernepliktige som vaktar den 196 km lange grensa, og oppdraget vert løyst både til fots, med båt, køyretøy, ski eller snøscooter. Utdanninga er tøff og tenesta meiningsfull.

To tredjedelar av grensa mellom Noreg og Russland går i vatn, og GSV utdannar båtførarar for å patruljere med jetdrivne patruljebåtar på Pasvikelva. Einskilde stader langs grensa er det ikkje mogleg å navigere på norsk side. Det har resultert i at det er sett opp eit eige regelverk for desse smale områda, kor Grensevakta har dispensasjon til å navigere inn på russisk side. Her skal kurs og fart vere konstant, og det er ikkje lov å stanse. Fiske i desse områda er strengt ulovleg, og for å ferdast på denne elva må båtar som vert brukt registrerast hos Grensekommissæren, og eigaren får då eit skilt som skal henge synleg på begge sider av båten.

Heilt i nord har Grensevakta og oversikt over havområdet og følgjer godt med på farty i området, mellom anna ved hjelp av sjøradar. Då er det sjølvsagt ikkje unaturleg at ein garnisonsprestvikar med sjødistinksjonar syns det er ekstra stas å besøke den observasjonsposten (OP). Vakthavande offiser på grensestasjonen i Grense Jakobselv denne jula er utdanna frå Sjøkrigsskulen og saman trassa vi liten storm og mange minusgrader for å kome på julebesøk til grensejegerane på OP 247, sjølv om

det innebar stegjarn, tau og litt klatring. Det var utvilsomt godt med ein kopp te då vi var framme. Vel tilbake på stasjonen heldt julefeiringa fram med tradisjonell julemat laga til av soldatane, julepregang, sjokoladeeting og filmsjåing for patruljane som var i beredskap på stasjonen.

Så med eit kapell som ein marineoffiser kan ta æra for, ein garnisonsprestvikar som eigentleg høyrer til hos MARLOG, MTB-våpenet og UVB-våpenet og ein vakthavande offiser utdanna frå Sjøkrigsskulen syns eg det høva seg med ei lita helsing i Norsk Tidsskrift for Sjøvesen.

Ønsker alle eit riktig godt nytt år!

KJELDE: WIKIPEDIA OG KIRKENES.KIRKEN.NO

JAN-PETTER HELGESEN:

SKAL VELGE FRAMTIDENS UBÅTER

Fem utenlandske skipsverft kommer til Norge i februar for å presentere sine undervannsbåter for Forsvaret.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) skal møte hvert enkelt av de utenlandske skipsverftene. Disse ble i september i fjor bedt om å utarbeide et såkalt beslutningsgrunnlag for morgendagens undervannsbåter. Møtene i neste måned skal drøfte mulig bygging av nye undervannsbåter til Sjøforsvaret til erstatning av de nåværende seks norske ubåter av Ula-klassen, melder Forsvarsdepartementet.

Verftene som er bedt om å komme til Norge enkeltvis er DCNS fra Frankrike, Fincantieri fra Italia, Navantia fra Spania, Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering i Sør-Korea og Thyssen Krupp Marine System fra Tyskland som også representerer Kockums i Sverige og det tyske verftet HDW. De fem kandidatene ble bedt om å utarbeide en dokumentasjon om sine framtidige ubåtprosjekter til eventuelt bruk i den norske marinen. Det er denne markedsundersøkelsen Forsvaret mottok ved siste årsskiftet. Under oppholdet her i landet skal verftene presentere og utdype sine svar ytterligere.

Oversikt i høst

I det neste halve året skal svarene og dokumentasjonen bli nøye gjennomgått og analysert. På bakgrunn av informasjonen skal Forsvarsdepartementet utarbeide en grundig oversikt over kostnader, ytelse, produksjonstid og andre viktige opplysninger knyttet til en anskaffelse av nye undervannsbåter til Sjøforsvaret.

Forsvarsdepartementet understreker at informasjonen de har mottatt bare er en del av flere i prosessen med å utarbeide et beslutningsvedtak om kjøp eller ikke. Det er også aktuelt å forlenge levetiden for de nåværende Ula-ubåtene når disse når slutten på sin tekniske levealder etter 2020.

Andre nasjoner

Samtidig med vurderingene undersøkes også mulighetene for å få til eventuelt samarbeid med andre nasjoner. Dette kan gi store besparelser og synergier. Av den grunn er flernasjonalt samarbeid om ubåtprosjektet en sentral del av utredningsarbeidet. For de seks nåværende Ula-ubåtene i Sjøforsvaret vil det i tiden framover bli foretatt omfattende utredninger om mulig levetidsforlengelse. Deretter skal alternativenes levetidsforlengelse eller nyanskaffelse bli grundig vurdert og sammenlignet av eksperter. Konklusjonen på alternativene skal foretas av Regjeringen før deres innstilling legges fram for Stortinget. Regjeringen vil foreta sin utredning i 2014, mens de folkevalgte skal si sitt i 2017.

Nest største forsvarskjøp

Et kjøp av nye norske undervannsbåter vil bli det nest største innkjøp av forsvarsmateriell her i landet noensinne etter den planlagte ordren på til sammen 61 milliarder kroner for 48 nye kampfly av typen Lockheed Martin F-35 Lightning II. Seks nye ubåter anslås å koste minst 30 milliarder kroner.

Prisen for en ny oppgradering av Ula-båtene om ti år er ikke klar. Den moderniseringen vil komme på toppen av et større vedlikeholdsprosjekt til flere milliarder kroner som for tiden pågår for den norske ubåtflåten. Dette arbeidet har til hensikt å holde båtene som ble bygget av Thyssen-verftet i Tyskland fra 1989 til 1992, i drift inntil 2020 og kanskje til 2025.

Dersom Regjeringen og Stortinget bestemmer seg for ytterligere forlengelse av Ula-klassens operative levetid, er det planen å holde flåten i drift fram til 2040. Ubåtene vil da være nær 50 år gamle.

Politisk støtte

På Stortinget er det for tiden bred politisk oppslutning om å opprettholde ubåter i norsk sjømilitær tjeneste. Dette opplyser første nestleder Svein Roald Hansen (Ap) i Utenriks- og forsvarskomiteen.

Under et seminar om sjømakt i Ulvik i Hardanger viste han til at båtene under vann er vanskelige å oppdage for en fiende. De har også stor betydning for etterretningsvirksomheten og overvåking av både kystfarvann og havområder – ikke minst i nordområdene.

Også Høyre går inn for å opprettholde ubåtflåten som en viktig del av Sjøforsvaret i fremtiden. Partiet reserverer seg imidlertid noe fra Arbeiderpartiets syn på saken. Stortingsrepresentant Lars Myraune som er medlem av Høyres forsvar- og sikkerhetspolitiske utvalg sier at partiet vurderer å prioritere levetidsforlengelse av de nåværende seks Ula-båtene dersom ikke personalsituasjonen i Sjøforsvaret bedrer seg i årene framover. Han sier at den stadige mangelen på folk til å bemanne store deler av marinens flåte, gjør det nødvendig å vurdere nyinvestering eller oppgradering av de nåværende ubåtene som vil være over 30 år gamle i første del av 2020-årene. -Det har liten hensikt å kjøpe nye undervannsbåter til rundt 30 milliarder kroner dersom fartøyene blir liggende ved kai ved Sjøforsvarets hovedbase på Haakonsværn ved Bergen på grunn av den vanskelige bemanningssituasjonen Sjøforsvaret strir med, sier Lars Myraune fra Høyre.

FAKTA ULA-KLASSEN:

Bygget: Thyssen Nordseewerke i Emden.

Byggeår: 1987 til 1992.

I norsk tjeneste: seks fartøy.

Rekkevidde: 5000 nautiske mil ved 8 knops fart.

Våpen: 14 torpedoer.

Størrelse: 1150 tonn neddykket.

ORLOGSKAPTEIN YVONN ANDREASSEN OG MAJOR PER-ERIK BJØRNSTADBRÅTEN:

HVA ER EVIDENS OG HAR DET RELEVANS FOR ETTERRETNINGSRAPPORTER?

Etterretningsorganisasjoner har til alle tider blitt gjenstand for spekulasjoner og kritikk rettet mot deres tilsynelatende aversjon mot å fortelle om hvilke metoder de legger til grunn for sine analyser. Denne artikkelen belyser at etterretningsrapporter baseres på metodiske tilnærminger hvor evidens har en fremtredende posisjon. Begge forfatterne er per tiden elever på stabsstudiet på Forsvarets stabsskole og artikkelen er en bearbeidelse av et paper vi leverte i faget vitenskapsteori og metodologi basert på litteraturen gjengitt i litteraturlisten.

Innledning

Forsvarsministeren signerte 28. juni 2012 lang- t i d s -planen for Forsvaret gjeldene for perioden 2013-2016. Langtidsplanen beskriver Forsvarets sikkerhetspolitiske målsettinger, herunder "Å forebygge krig og fremveksten av ulike trusler mot norsk og kollektiv sikkerhet". Dette innebærer oppgaver for Etterretningstjenesten (ETJ), som gjennom sine analyser produserer vurderinger som presenteres militært strategisk nivå og politisk ledelse for å gi beslutningsstøtte. Etterretningsrapporter er resultat av analyser basert på de metoder og teorier etterretningsanalytikerne behersker og benytter. Dette innebærer at den enkelte etterretningsanalytiker etter vår mening *burde* inn ta enn viss epistemologisk innstilling til sitt arbeid, i den hensikt å produsere vurderinger som er så

EVIDENS-FORFATTERNE:
ORLOGSKAPTEIN
YVONN ANDREASSEN OG MAJOR
PER-ERIK BJØRNSTADBRÅTEN.

pålitelige, rettidige og relevante som mulig. Det som skiller Etterretningsrapporter fra andre rapporter er at fokuset er rettet mot det fremtidige, nemlig at rapportene skal være prediktive ved å trekke slutninger fra det erfarte til fremtid. Dette medfører krav til begrunnelser og underbyggelse av påstander, slik at beslutningstakerne velger å sette sin lit til etterretningsvurderingene, altså at evidensene er pålitelige og relevante.

I denne artikkelen vil vi diskutere begrepet evidens og hvordan dette står i relasjon til etterretningsrapporter. Problemstillingen vi belyser er: «Hva er evidens og har det relevans for etterretningsrapporter?» Vi vil først å diskutere begrepet evidens i sin alminnelighet. Deretter vil vi ta for oss evidens sin betydning i etterretningsarbeid sett i lys av vitenskapsteorien, med hovedfokus på induktiv og deduktiv metode i analysearbeidet. I diskusjonen vil vi hovedsakelig benytte Kvernbekk (2002) og Popper (2002) for det vitenskapsteoretiske perspektivet samt AJP 2.1 for etterretningsprosedyrer. Avslutningsvis vil vi kommentere hvorvidt det er berettiget å sette lit til en etterretningsrapport.

Hva er evidens og har det relevans for etterretningsrapporter?

En etterretningsrapport er ofte både en rebeskrivelse av hendelser og et forsøk på predikering av fremtiden basert på rebeskrivelsen, rebeskrivelse kjenner vi igjen hos Fischhoff og Florovsky som tar for seg hvordan man beskriver hendelser slik de ser ut i hindsight (ettertidsposisjon). Vi står altså ovenfor en slags narrativ tilnærming som igjen reiser nye spørsmål til hvordan skal vi kunne stole på E-rapportene og da hvilke evidens som ligger til grunn for rebeskrivelsen. Etterretningsrapporter består i all enkelthet av at det fremsettes hypoteser og påstander om hva morgendagen har i emning. Analytikerne ønsker ikke å fremsette ubegrunnede påstander og jobber derfor metodisk for å grunngi sine påstander og søker slik etter belegg for sine påstander. Dette kjenner vi igjen i det vitenskapsteoretiske begrepet evidens, beskrevet blant andre av Kvernbekk.

Etymologisk er ordet «evidens» en direkte fornorskning av det engelske «Evidence». Men i motsetning til den mer vanlige bruken av ordet som i betydningen bevis, så blir det vitenskapsteoretiske begrepet heller gitt betydningen, belegg. Belegg innebærer at man har gode grunner, begrunnelser eller argumenter for sine påstander. Man underbygger påstanden og forsøker å legitimere at den er sann. Bevis kan derimot innebære mer håndfaste bevis som for eksempel skal holde i en rettssak. Som Kvernbekk sier, holder belegg tvilsdøren litt på gløtt, sammenlignet med bevis. Gjennom legitimering av, altså ved at vi finner evidens for påstandene våre, forsøker vi indirekte å nærme oss en sannhet. Evidens vil være et uttrykk for hvor sann på-

standen vår er og står dermed i relasjon til påstanden. I sin forelesning ved FSTS sa Kvernbekk at den vanligste og viktigste filosofiske betydningen av evidens er: «Det som anføres som støtte for en påstands riktighet/uriktighet».

Det er vanlig å sette evidens i sammenheng med kunnskap, men hva er egentlig kunnskap? Vi har tatt utgangspunkt i Platons kjente definisjon av kunnskap i dialogen Theaitetos, hvor han sier at kunnskap er legitimert sann oppfatning, på engelsk; «Justified True Belief»– JTB-teorien. Her antydes det at å vite er mer verdifullt enn å tro. Platons definisjon gir evidens en viktig rolle og evidensbetingelsen krever at påstanden er godt begrunnet og legitimert, altså at det er belegg for å si at det er slik. Kvernbekk uttrykker støtte til synet om at evidens har en viktig rolle i konstruksjon av kunnskap. Hun stiller også spørsmål ved hva som skal til for at vi skal tro at det vi hører er sant og at vi derigjennom aksepterer det som sant. Kritikere som Rene Descartes og David Hume har på sin side angrepet evidensbetingelsen ved å hevde at kunnskap er umulig. De mente at evidens aldri kan være absolutt og perfekt dersom den er fremkommet gjennom induksjon. Videre mente de at konklusjoner ikke kunne legitimeres uten perfekt evidens og da kan vi heller ikke ha kunnskap. Vi kan i følge dem altså bare tro, ikke vite.

I komplekse sammenhenger, som etterretningsanalyser, vil det være mulig å ha evidens både for og imot en påstands sannhet og riktighet. Vi opplever da at evidensen spriker, altså at vi har motstridende informasjon og etterretninger. Det blir da behov for å veie evidensen og gjøre en vurdering av hvilke evidenser som eventuelt skal veie tyngst. Dette medfører at den enkelte analytikers common sense vil spille inn på veiingen og det finnes ingen fasit for hvordan dette skal gjøres. En påstand vil bli bekreftet om evidensen er hovedsakelig positiv og støtter påstanden, og likeledes avkreftet om evidensen er hovedsakelig negativ og dermed svekker påstanden. Det skal dog bemerkes at nye evidenser kan komme til og dermed medføre at vi må revurdere helheten for å se om den nye evidensen får positiv eller negativ innvirkning på om påstanden er bekreftet eller avkreftet.

Etterretningsanalytikere i NATO benytter NATO-publikasjonene AJP-2.0¹ - Intelligence Doctrine og AJP-2.1 - Intelligence Procedures som grunnlaget for sin metodiske tilnærming til analysearbeidet. I tillegg gjennomgår norske analytikere en kursrekke på Forsvarets Skole for Etterretning og Sikkerhet (FSSES) hvor metodisk analyse står i fokus. Både publikasjonene og kursene tar opp problematikk som berører evidens. Eksempler på dette er for det første at elevene på tidlig stadium blir forsøkt bevisstgjort egne biaser, fordommer eller forutinntattheter og for det andre

at kildevurdering er en del av pensum. I kildevurderingen inngår kritisk tenkning, vurdering av om primærkildene er gode og om informasjonen de kommer med er pålitelig og relevant for den vurderingen analytikeren jobber med. Norwood Hansons tese sier at all observasjon er teoriladet. Dermed vil observasjoner og vurderinger en analytiker gjør være farget av hennes forforståelse selv om hun kjenner til egne bias og fordommer. Noe som støttes av Karl Popper som sier at all observasjon er selektiv og formet av observatørens forståelseshorison. Steven Lukes på sin side sier at vi trekker induktive slutninger basert på egne erfaringer og at dermed egne erfaringer fremstår som evidens. Dette støttes av Williard Quine som sier at dersom vi må velge en tolkning så velger vi den som er enklest. I følge Kvernbekk velger vi den som ligger nærmest det vi kjenner til fra før. Her kan det stilles en rekke spørsmål til hvilket belegg man har for påstander. For eksempel: Finnes det evidens for påstanden? Er evidensen som foreligger relevant og/eller pålitelig? Har vi nok evidens for å kunne si noe fornuftig? Dette er kjente problemstillinger i etterretningsorganisasjoner, hvor etterretningstjenestene forventes å reagere umiddelbart på oppdukkende hendelser og komme med utfyllende svar innen svært kort tid. I AJP-2.1 beskrives dette slik:

“It is the reasoning skill of the human and his ability to ‘play a hunch’ or to conduct predictive analysis based on incomplete information which is critical to the successful operation of the analytical process at the heart of Processing. These skills are acquired rather than taught and are the product of practice and experience over a period of time. They are the key to the predictive nature of intelligence.”

Slike, kanskje tilsynelatende forhastede, etterretningsvurderinger basert på lite tilgjengelig informasjon, common sense og magefølelse innebærer at analytikeren kommer til konklusjoner om et emne som tilfanget av informasjon ikke skulle tilsi at han hadde grunnlag for å komme til. Pierre Duhem og Williard Van Orman Quine kom opp med Duhem-Quine tesen som sier at vi mennesker trekker induktive slutninger som går langt utenpå de tilgjengelige observasjonene vi har. Dernest at det innebærer at informasjonen kan tolkes på forskjellige måter. Som figuren under viser finnes det flere måter å tolke data på. Samme “datasett” kan være forenlig med flere teorier, altså underdeterminering som beskrevet i Duhem-Quine tesen.

Ergo, kan ad hoc vurderinger basert på lite informasjon og common sense ha store muligheter for å være feil. Duhem sier på sin side at all negativ evidens er tvetydig, herunder at vi vet at noe er feil, men vi vet ikke hva som er feil, ei heller om det er teorien eller hypotesen vår det er noe galt med. Analytikere forsøker kanskje å veie opp for dette ved å bruke vage vendinger, valideringsord² samt legge inn forbehold.

Det er en kjent sak, blant etterretningsorganisasjoner og brukere av etterretninger, at kritikk mot etterretninger ofte henviser på manglende evidens. Manglende synlig og tilgjengelig evidens kan bero på en etterretningstjenestes iboende behov for kilde- og metodevern. Etterretningers til tider vanskelig tilgjengelig evidens vil derfor kunne komme i konflikt med Poppers krav om at alle hypoteser skal være etterprøvbare, altså at alle påstander og hypoteser som fremsettes skal testes og forsøkes falsifiseres.

Hittil har vi diskutert evidens som begrep samt sett på evidens som parameter i etterretningsarbeid. Evidens ser ut til å ha relevans for hvor pålitelige etterretningsrapporter skal oppfattes å være. Men hva betyr dette i praksis for den enkelte analytikeren når hun trekker slutninger om fremtiden? Hvilken rolle spiller evidens i de induktive og deduktive slutningene etterretningsanalytikere gjør?

For å svare på disse spørsmålene vil vi skissere hva vi forstår med induktiv og deduktiv metode og deretter eksemplifisere metodene og evidens sin rolle gjennom eksempler fra Afghanistan.

Induksjon - induktiv metode kommer av det latinske ordet “inductio” som betyr innhenting eller innføring. Induktiv metode vil si at vi studerer enkelthendelser for så kunne trekke ut generell kunnskap om alle tilsvarende hendelser. Vi forsøker på denne måten å få sikker kunnskap om de parameterne som kjennetegner denne type hendelser og skiller dem fra andre type hendelser, altså foretar vi en generalisering basert på enkeltobservasjoner av en type hendelse. Etterretningsanalytikere som støtter operasjoner på taktisk nivå i Afghanistan kan for eksempel komme til å gjøre følgende induktive slutning:

Premiss: De fem gangene (hver gang - generalisering) vi har kjørt inn i landsbyen Yarisia så har vi gått i TIC (Troops in Contact).

Konklusjon: Neste gang vi kjører inn i landsbyen Yarisia vil vi gå i TIC.

Induksjonens problem er at vi ikke har undersøkt absolutt alle hendelser av denne typen og dermed ikke kan vært helt sikre på at styrkene vil bli angrepet hver eneste gang de kjører inn mot Yarisia. Det finnes ikke 100 % sikre evidens på at det vil skje hver gang. Så dersom vi benytter induktiv metode vil vi i praksis påstå mer enn det vi faktisk har belegg for. Induksjonsproblemet er også problematisert av Duhem og Quine i deres tese, som sier nettopp at vi trekker slutninger som strekker seg langt utover det grunnlaget vi har for å trekke konklusjoner, som beskrevet tidligere i artikkelen. Gitt eksemplet fra Yarisia så er det jo betimelig å spørre seg om hvorvidt det er et ugjendrivelig evidens som presenteres, eller er det kun et forsøk fra analytikeren

på å troverdiggjøre sine påstander? Altså, styrkene blir sannsynligvis angrepet når de kjører inn i Yarisia. Dette er en induktiv slutning hvor vi tar forbehold om at det ikke er 100 % sikkert at styrkene kommer til å bli angrepet, men samtidig indikerer valideringsordet at det er høy sannsynlighet for at de blir det. Etterretningsanalytikere benytter valideringsord, som sannsynlig, trolig og lite sannsynlig, fremfor å komme med universelle uttrykk som “hver gang eller alltid” i sine prediksjoner om hva som kan komme til å skje. Valideringsordene angir dermed hvor gode vi anser evidensene for å være. Dersom analytikeren støtter seg til de gitte premissene og bruker disse som indisier for å støtte riktigheten av det som hevdes, så kan en si at premissene overstyrer konklusjonen. Det er dette Popper angriper i sin kritikk av induksjon, han referer til Hume som sier:

”Even after the observation of frequent or constant conjunction of objects, we have no reason to draw any inference concerning any object beyond those of which we have had experience”.

Popper sier at vi ikke kan ha induksjon i vitenskapen all den tid den ikke leder frem til noen sannheter. Følgelig kan vi ikke vise til at våre teorier er sanne, han hevder også at induksjon kun kan gi deg foreløpige bekreftelser. I etterretningsrapporter benyttes induktive metoder for å kunne si noe med en viss grad av sannsynlighet om fremtiden. Men, hvorvidt etterretningsanalytikere er villige til å komme med risikable påstander er det vanskelig å svare konkret på. Dette står i kontrast til Popper som likte de risikable påstandene best, da disse gir større mulighet for å frembringe negativ evidens. Det vi ser av etterretningsfaglitteraturen (AJP-2.0 og AJP-2.1) er at etterretningsanalyse i teorien vektlegger å våge å si noe om fremtiden, men samtidig benytter valideringsord som sier noe om hvor gode evidens man har. I tillegg er heller ikke etterretningsanalyser immune for «Man Who Statistics» altså at uansett hvor mye evidens analytikeren måtte ha for at noe er svært sannsynlig og kanskje sant, så kan de møte beslutningstakere som har hørt noe annet fra en annen kilde og dermed har bestemt seg for å tro og mene noe annet. For eksempel kan en røyker argumentere, mot kjent empiri om at røyking er helsefarlig, ved å si at ”min bestefar røykte 40 sigaretter om dagen og levde til han var 98 år”

Deduksjon kommer av det latinske ordet “deductio” som betyr slutning eller utledning. Deduktiv metode innebærer å gå fra det generelle - allmenne til det spesielle. I praksis vil det si at vi basert på allerede eksisterende kunnskap eller premisser kan komme frem til kunnskap som er tankenødvendig, at både premisser og konklusjon er sanne. Deduksjon medfører altså sikker kunnskap basert på de premisser vi legger til grunn, men er dermed likevel ikke alltid sann. Det blir dermed desto viktigere

å kontrollere at premissene som legges til grunn er så sanne som de gir seg ut for, altså at evidensen er god nok. Når vi som analytikere deduserer eller argumenterer deduktivt vil konklusjonen være en nødvendighet av de eksisterende premissene som vi har satt for fenomenet. For analytikeren vil en deduktiv slutning kunne se slik ut:

Premiss 1: Avlingene visner om det ikke kommer regn på Almarsletta.

Premiss 2: Det har ikke regnet på Almarsletta i år.

Konklusjon: Avlingen på Almarsletta kommer til å visne.

Neste deduktive slutning her ville kunne være:

Premiss 1: Folket på Almarsletta trenger mat for å overleve.

Premiss 2: Uten avling blir det ingen mat på Almarsletta.

Premiss 3: Avlingen på Almarsletta dør.

Konklusjon: Folket på Almarsletta kommer til å sulte om avlingen er deres eneste kilde til mat.

Dette er påstander som kan testes altså er de testbare. Noe vi finner igjen i Popper som hevdet at kunnskap kun kunne fremkomme gjennom deduktive slutninger som det var mulig å teste. Han mente videre at dersom en påstand ikke var testbar, ikke kunne falsifiseres så var den ikke vitenskapelig. Dette synet medførte at Popper var svært interessert i negativ evidens, som kunne benyttes til å falsifisere og dermed avkrefte en påstand.

Tilbake til eksempelet med folket på Almarsletta. Analytikeren ønsker som innledningsvis nevnt å predikere noe mer utfyllende om fremtiden og veksler derfor til induksjon som metode. For eksempel: Den induktive slutningen om at dersom folket sulter blir de desperate etter å brødfø familiene sine, og vender seg til dem som kan sørge for mat på bordet. Noe som kan innebære at flere slutter seg til Taliban i år med dårlig avling. Eksempelet indikerer at etterretningsanalyser bygger på en kombinasjon av deduksjon og induksjon, hvor induksjonen kan bidra til å si noe mer utdypende om fremtiden enn det som kommer frem gjennom deduksjon alene.. Etterretningsanalytikeren veksler derfor mellom metodene i sin analyse. Noe som står i kontrast til Popper som hevdet at det kun er deduksjon som er ekte og sann vitenskap, og vi kun gjennom å teste, falsifisere og forkaste teorier og hypoteser kan komme nærmere sannheten.

Oppsummert kan vi si at hvorvidt analytikeren er seg bevisst at han benytter en kombinasjon av deduksjon og induksjon i sin metodikk er usikkert. Kravene til ret-

ØNSKER DU Å ANNONSERE I NESTE NORSK TIDSSKRIFT FOR SJØVESEN?

NESTE UTGAVE
APRIL

Ta kontakt med vår
annonsekonsulent
på telefon: 930 20 461

Eller sendt en mail til
geir.karstensen@cox.no

For mer informasjon om NTfS se: www.ntfs.no

tidighet, relevans og pålitelighet gjør derimot at han kontinuerlig og fortløpende må vurdere tilgjengelig evidens. Dette kan og bør etter vår mening sees i sammenheng med om sluttbruker kan sette sin lit til etterretningsrapporter. Sluttbruker vil motta og tolke etterretningsrapporter basert på sin forståelseshorisont. Det vil derfor være av betydning for avsender at mottakers forståelseshorisont omfatter avsenders budskapsområde, slik at budskapet når frem i den formen og med det meningsinnholdet det var tiltenkt. For å få dette til, er etterretningsorganisasjoner avhengige av at deres rapporter baseres på evidens som gir meningsinnhold for mottaker når de fremkommer som bakgrunn for en analyse, eller som en integrert del av den presenterte analysen og vurderingen.

Avslutning

I denne artikkelen har vi, som elever ved FSTS, fra et vitenskapsteoretisk perspektiv diskutert hva evidens er og om det har relevans for etterretningsrapporter.

Vi innledet med en diskusjon av evidens som begrep, hvor vi så at for eksempel Karl R. Popper la stor vekt på at påstander skal kunne falsifiseres gjennom testing og frembringelse av negative evidenser. Mens Kvernbekk vektlegger at det finnes ulike syn på evidens, men at evidens ser ut til å få en stadig viktigere rolle i vitenskapen. Videre diskuterte vi evidens sin rolle i etterretningsrapporter og -analyser. Her fant vi at evidens spiller en vesentlig rolle både for induktiv og deduktiv metode. Begge benyttes i etterretningsanalyser, hvor deduksjon har sin styrke i retroperspektiv mens både induksjon og deduksjon benyttes for å predikere noe om fremtiden, hva som kan komme til å skje. Vi ser altså en veksling mellom ulike metoder for å underbygge påstander med gode begrunnelser. Evidens fremstår derfor som viktig for begge metodene, både for å kunne underbygge den narrative delen av analysen men også for å kunne gi belegg for å si noe med en viss grad av sannsynlighet om fremtiden.

Det er vanskelig å si bastant at man skal sette sin lit til etterretningsrapporter. Vi kan si at det ser ut til å foreligge en rekke faktorer som påvirker analytikeren, og vi kan også si at analytikeren til en viss grad er bevisstgjort disse. For mottaker av etterretningsinformasjon vil det derfor være viktig å ha en forståelseshorisont som setter dem i stand til å forstå og handle på den etterretningen de får.

Til syvende og sist er det om du velger å sette din lit til etterretningsrapporter en induktiv slutning. Du velger om du stoler på rapportene basert på erfaring og kunnskap. Har en etterretningsorganisasjon levert "Actionable Intelligence", altså etterretning som gir merverdi og kan handles på tidligere, så har du større tillit til at den gjør det igjen.

PENSJONERT ORLOGSKAPTEIN ROALD BJERKNÆS

Vår kjære kollega og kullkamerat Roald Bjerknæs døde 16.11.2012 i Emden etter en tids sykdom. Roald var født i Bergen 23.06.1932. Etter Examen Artium ved Fana Gymnas i 1951 begynte han i 1953 som kadettaspirant til Sjøkrigsskolens maskinoffiserslinje. Han ble uteksaminert fra Sjøkrigsskolen i 1957 sammen med 12 klassekamerater og var medlem av Sjømilitære Samfund.

Under annen verdenskrig vokste Roald opp hos sine besteforeldre på Kråkenes, hvor hans bestefar var fyrvokter. Kråkenes er et værhardt sted, og på skolen ble Roald kort og godt kalt "fyrgutten". Kommer fyrgutten seg gjennom stormen i dag tro?, undret læreren på uværsmorgener. Og med en far som seilte ute som kaptein gjennom alle krigsårene hadde Roald en solid maritim tilknytning.

Etter sjøkrigsskolen valgte Roald "Ubåtveien". Han seilte som maskinmester på flere undervannsbåter. Med stor faglig dyktighet og utviste lederegenskaper ble han etter hvert gruppeleder for undervannsbåtgruppen ved det som den gang het Sjøforsvarets Forsyningskommando. I 1961 ble han sendt til Tyskland for å føre byggetilsyn med Kobben-klasse undervannsbåter, først i Kiel og senere i Emden. I Emden traff han sin kone Helga, som han nå etterlater seg. De giftet seg i 1965.

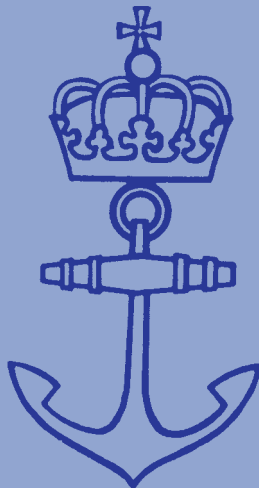
Roald sluttet i Sjøforsvaret i 1970 og ble ansatt i et rederi med norsk tilknytning i Singapore, hvor han og familien bodde i 4 år. Etter Singaporeoppholdet ble han i 1974 ansatt ved Thyssen Nordseeweft i Emden, hvor han arbeidet med salg av U-båter, hovedsakelig for eksport. Han ble boende i Emden gjennom 40 år, like til sin død. Helga og Roald fikk to døtre og etter hvert tre barnebarn. Familien betydde svært mye for Roald, og han fortalte gjerne med stolthet og stor glede om barn og barnebarn.

Gjennom årene utenlands holdt Roald jevnlig kontakt med Norge og Bergen. Hvert år besøkte han Bergen, og tok gjerne samtidig en tur oppover kysten. Og når vi hadde kullsamlinger stilte alltid Roald opp, siste gang i august 2011. På disse samlingene var Roald et midtpunkt, med stor sans for humor og en presis iaktakelsesevne.

Vi takker Roald Bjerknæs for mange flotte opplevelser og hyggelige stunder gjennom nær 60 års godt kameratskap. Han vil bli dypt savnet. Etter bisettelse i Emden ble Roalds ask spredd i Nordsjøen ved en høytidelig seremoni. Vi lyser fred over hans minne.

Finn Holtar og Knut Olsaker

Leverandører

Leverandør av radioteknologi og tjenester til alle forsvarsgrener

ROHDE & SCHWARZ

Rohde & Schwarz Norge AS
Tlf. 23 38 66 00

firmapost@rohde-schwarz.com
www.rohde-schwarz.no

equipnor[®]
Riktig utstyr!

**LAND, SJØ OG
LUFTBÅRNE
OPERASJONER**

Produkter og tjenester for
www.equipnor.no

LEVERANDØR AV
KOMMUNIKASJONS UTSTYR
SR SYSTEMER
ELEKTROOPTIKK
ANTENNER
FREDROP
RADAR

Tlf: 401 36 660

TINEX
www.tinex.no

**RHEINMETALL
DEFENCE**

KONGSBERG

www.kongsberg.com

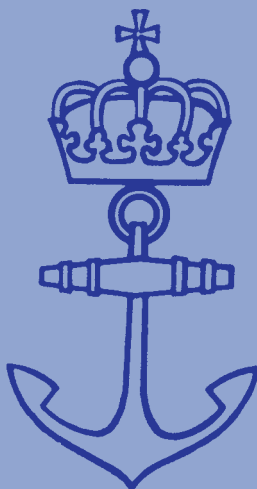

BNS
Fremtiden er i boks

www.bns.no

Spesialtilpassning | Kjøp & Frys | ISO | Sprengstoff | Lager | Brakker | Brukte | Vekselbeholdere

til Sjøforsvaret

Leverandør av
ubåtbatterier til
Sjøforsvaret siden 1923

EXIDE
TECHNOLOGIES

OP OSKAR PEDERSEN
OPERATIVE SOLUTIONS

Welle Strandgt. 19b - Postboks 701, 4666 KRISTIANSAND
Telefon: 38 10 50 00 - Telefaks: 38 02 17 55
E-post: oskar@oskar.no

LMG Marin leverer skipstekniske
tjenester for Sjøforsvaret innen konsept-
studier, spesifikasjoner, sjødyktighets-
dokumentasjon og inspeksjon.

Kontaktadresse:
office@lmgmarin.no
www.lmgmarin.no

Tlf. 55 59 40 00
Fax. 55 59 40 01

NACOMENERGY
Process & Engineering Services

Dekker dine ferskvannsbehov med

www.nacomenergy.com

TOOLS **astrup**

Leirvikflaten 3, 5179 GODVIK
TLF 55 50 61 00 - FAX 55 50 61 90

LEVERANDØR TIL SJØFORSVARET AV:
VERKTØY - VERKSTEDSMATERIELL
VERNEUTSTYR - METALLER

BESØK VÅR INDUSTRIBUTIKK
I GODVIK

Leverandør av forsvarets fremtidige
maritime helikopter.

Tlf. 24 14 58 00 - Fax 24 14 58 01

Returadresse:
Sjømilitære Samfund,
Lyngstien 4 E
5141 Fyllingsdalen

B - Økonomi

EXTREME
TECHNOLOGY

KONGSBERG

KONGSBERG

KONGSBERG creates and delivers high technology solutions for people that operate under very challenging conditions – on the oceans, in the deep subsea, in the defence, in space.

Picture: Royal Norwegian Navy

WORLD CLASS
- through people, technology and dedication

office.kda@kongsberg.com
www.kongsberg.com